

Uredništvo: Ljubljana, Puceljeva ulica 5. Telefon št. 11-23, 11-24. Zvezne redakcije: Ljubljana, Puceljeva ulica 5. Telefon št. 11-23, 11-24. Podružnice: Novo mesto: Ljubljanska c. 6. Lačni: Ljubljanska pokrajina pri pokolju: Črna na Koroškem št. 17.45. S. v. R. št. 11.313. MARIJANA ŽANČIČEVIC, 10 letna št. 11.313. L. K. št. 11.313. Italija: Puceljeva ulica 5. MILANO.

JUTRO

Izbava vsak dan izven ponedeljke. Naročnina mesečno Lit. 12,00. Uredništvo: Ljubljana, Puceljeva ulica št. 5. telefon št. 11-23, 11-24. Rokopisni listi se vračajo. CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO.

Aumentata attività dell'aviazione

Vivaci azioni dell'artiglieria - Velivoli nemici abbattuti Attacco al convoglio respinto

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 26 agosto 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 821:
Sul fronte egiziano più frequenti tiri delle artiglierie ed aumentata attività dell'aviazione: Due velivoli venivano abbattuti in combattimento dalla caccia tedesca, un terzo risulta distrutto dalle artiglierie contraeree di Tobruk durante una incursione. Catturati altri cinque aviatori di un apparecchio nemico fatto precipitare nei pressi di Sollum.

Un nostro sommergibile non è rientrato alla base: Le famiglie dei componenti l'equipaggio sono state informate.
Nel Mediterraneo, cacciatori germanici hanno impegnato combattimento contro una formazione di bombardieri inglesi che tentava l'attacco ad un nostro convoglio in navigazione, costringendo il nemico a sganciare le bombe lontano dalle navi; un «Beaufighter» colpito, si inabissava in mare.

Uspešne letalske akcije

Poživiljeno delovanje topništva - Sestreljena sovražna letala - Završen napad na konvoj

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil dne 26. avgusta naslednje 821. vojno poročilo:
Na egiptski fronti oživljeno delovanje topništva in ojačena delavnost letalstva. Nemški lovi so sestrelili dve letali v zračni bitki, tretje letalo je sestrelilo protiletalsko topništvo iz Tobruka med sovražnim letom. Ujetih je bilo pet drugih letalcev s sovražnega aparata, ki je bil sestreljen v bližini Solluma.

Ena naša podmornica se ni vrnila na svoje oporišče. Svoji posadke so bili o tem obveščeni.
Na Sredozemskem morju so se nemški lovi zapeli v boj z nekim odredom britanskih bombnikov, ki je skušal napasti naš konvoj. Sovražnik je bil prisiljen odvrediti svoj tovorn bomb daleč od napadenih ladij. Med bojem je bilo eno letalo »Beaufighter« zadržano in je strmoglavilo v morje.

Junaški boji italijanskih čet v borbi za Stalingrad

Nemški vojni poročili z dne 24. in 25. sta opozorila na izredno srditost borbe naših edinic ob obali Dona, kjer boljševidi brez odmora napadajo v upanju, da bi zlomili fronto in izra hrbita ogrožali nemške sile, ki neizprosno napredujejo proti Stalingradu. Med tem ko se kiesece okrog tega mesta, ki je strateško in industrijsko središče izredne važnosti, vedno bolj stiskajo, je poverjena našim armadnim zborom in zavestnim, ki jim stoji ob strani, naloga, obvladati ruski razbremenilni manever.
V bitki, ki divja že več dni, izpričujejo naše v celoti v borbi se nahajajoče divizije obilne dokaze granitne trdnosti in popolne bojne učinkovitosti. S svojo tipično zila-vostjo je italijanski pešak v ponovnih bojih z bajonetii, ki so tako hebične v moderni vojni, potrdil svoje visoke sposobnosti borca. V teh akcijah, ki zahtevajo naglo odločitve in izredno hrabrost posameznikov, je italijanski pešak obvladal nasprotnika s svojim junaškim prezirom

nevarnosti in bliskovito naglostjo v dejanjih.
Skupno s pehotnimi divizijami so se izkazale ponovno brze divizije. Bersaljeri polkov, ki so se udeležili srđitih protinapadov, so odbili močnejše sile, ki so jih podpirali izredno številni topovi in močnarji. Več stotin mrtvih, ki so jih Sovjeti pustili na fronti ene same utrjene postojanke, pričra o silovitosti bitke in o obsčnosti sovjetskih izgub. Konjeniki polkov te divizije, ki so se najprej borili kot pešci, so zopet skočili v sedlo ob pravem trenutku ter so hrabro streljali ter pregazili več sovražnih bataljonov in tako obnovili epična dejanja iz stotih zmagovitih bitk.
Rusko poveljništvu dovaja neprestano sveže čete na boljše in upa, da bo z njimi obvladalo ter premagalo hrabro srce italijanskih vojakov. Toda ti čakajo željno na vse nadaljnje preizkušnje in so prepričani, da bodo vzdržali in se izkazali ter ponosno dosegli za italijansko armado nove uspehe.

Žalne svečanosti na Madžarskem

Truplo regentovega sina in namestnika so v torek pripeljali v Budimpešto

Budimpešta, 25. avg. s. Vlak s krsto Stefana Horthyja, madžarskega podregenta, je danes dospel v Budimpešto. Med vožnjo po slovaškem ozemlju je slovaška vojska dala vlakovo častno spremstvo, davi pa je vlak dospel na madžarsko mejo. Predsednik slovaške republike je položil venec na krsto in vojaški oddelki so izkazali vse časti ob prihodu na mejo. Delegacija nemških oficirjev je spremljala truplo do Budimpešte.
Na južnem kolodvoru, ki je bil ves v črnem, so bili navzoči ob prihodu vlaka ministrski predsednik z vsemi člani vlade, predsedniki obeh zbornic, šef glavne stanice in številni visoki oficirji. Letalski oficirji so krsto na ramah odnesli iz vlaka in jo položili v dvorani na kolodvoru, kjer je vojaški škof opravil molitve, častni oddelki pa so prezentirali orozje.
Nato je bila krsta položena na topovsko lifeto. Na trgu pred kolodvorom postrojene čete so prezentirale orožje in godba je zaigrala madžarsko himno. Stevilna množica, ki se je razvrstila za kordoni se je spustila v odkrila. Spreved, z eskadroni konjenice in letalskimi oddelki na čelu, je šel po cesti Marije Kristine do parlamenta. Množica se je strnila na pločnikih in izkazala čast regentovemu sinu, ki se je žrtvoval za veličino domovine. Na velikem trgu pred parlamentom je bila velika množica, obstoječa iz vseh socialnih plasti, ki so predstavljale ves madžarski narod, ki je prišel, da spoštljivo zadnjikrat pozdravi ljubljenegega regentovega sina. Ko je žalni spreved prišel

Italijanska delegacija na pogrebu

Rim, 25. avg. s. Davi je odpotoval v Budimpešto zunanji minister grof Ciano, ki zastopa Italijo na pogrebu madžarskega podregenta. Grofa Ciana spremlja vojaška misija z generalom Fougierom, podtajnikom in šefom glavne stanice kraljevske letalstva na čelu. Oborožene Sile zastopajo štirje generali.

Sožalje Poglavnika

Zagreb, 26. avg. s. Listi še naprej posevčajo obširne članke gonaški smrti madžarskega podregenta Stefana Horthyja in opisujejo njegovo delovanje ter velike za-sluge za državo. »Nova Hrvatska« je posvetila Stefanu Horthyju uvodnik in objavlja besedilo Poglavnikove brzojavke madžarskemu regentu:
Ob priliki junaške smrti Vašega hrabrega sina Eksk. Stefana Horthyja, ki je slavno padel v borbi proti sovražniku človeštva in kulture, prosim Vašo Visokost, da sprejmete izraze sožalja vsega hrvatskega naroda in mene. — Ante Pavelić.

Severnoameriški imperalizem se kaže vedno bolj očitno

Zedinjene države se sistematično pripravljajo, da prevzamejo dediščino Velike Britanije

Rim, 25. avg. s. Nadaljuje se živahno delovanje Bele hiše, ki računa v naprej z razpadom angleškega imperija in se metodično pripravlja, da bi Washington nadomestil londonsko vlado tako v kontroli, kakor v oblasti nad dominionii in kolonijami ter drugim angleškimi deželami. Bela hiša uradno objavlja obisk novozelandskega ministrskega predsednika Fraserja v Washingtonu. Fraser je prišel na Rooseveltovo povabilo z letalom v Ameriko. Naravno je, da ni podrobnih poročil o namenih obiska, toda ti so očitni, ako upoštevamo, da si Amerika prilaga vedno večjo kontrolo nad Avstralijo in Novo Zelandijo in izkorišča slab položaj Anglije v vzhodni Aziji in na Pacifiku. Vse to pa dela washingtonska vlada z izgovorom, da hoče braniti in oskrbovati Avstralijo in Novo Zelandijo. Zadnje vesti potrjujejo to ameriško delovanje. Iz angleškega vira se

uradno javlja, da bosta Roosevelta na enak način obiskala tudi avstralski ministrski predsednik Curtin in ministrski predsednik Južne Afrike Smuts. Washingtonski polip vedno bolj širi svoje tipalke.
Naraščajoče pomanjkanje surovin v Ameriki
Rim, 25. avg. s. Ameriška vojna proizvodnja bo po trditvah iz nekega poročila političnega odbora za delo upadla v prihodnjih treh mesecih zaradi pomanjkanja surovin. Odbor, ki spada k ameriški ministru za vojno proizvodnjo, po udarja, da so iz istih razlogov oblasti morale skrajšati delovni čas v juliju v več ko 30 tovarnah, ki delajo za vojaške potrebe. Zaradi tega ukrepa je ostalo na tisoče delavcev brez dela.

ZAVZETI KAVKAŠKI PRELAZI

Novo napredovanje proti Stalingradu - V mestu divjajo zelo veliki požari - V avgustu so sovjeti že doslej izgubili 2500 letal

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 26. avg. Nemško vrhovno poveljništvo objavlja naslednje vojno poročilo:
Na Kavkazu so nemške planinske čete kljub vrstnemu sovražnemu odporu zavzele več važnih gorskih prelazov.
Na prostoru zapadno od Stalingrada je bil sovražnik v ogorčenih borbah vržen nazaj proti vzhodu. Stalingrad, v katerem divjajo veliki požari, je bil od nemškega letalstva podnevni in ponoči bombardiran z eksplozivnimi in zažigalnimi bombami. Na Volgi je bila ena tovarna ladja potopljena, tri poškodovane, ena petrolejska ladja pa zažgana.
Južnozapadno od Kaluge, severovzhodno od Medina in pri Rževu je sovražnik nadaljeval s svojimi, od tankov podpranimi protinapadi brez ozira na izgube. Vsi sovražni napadi pa so se zlomili na neomajni obrambi sil nemških čet. 85 sovražnih tankov je bilo uničenih. Letalstvo

je zadalo sovražnika zlasti pri Rževu hude in krvave izgube.
Pred Petrogradom se je izjavilo več napadov sovražnika, deloma v ogorčenih borbi moža proti možu.
V času od 1. do 24. avgusta je izgubilo sovjetsko letalstvo 2.505 letal. Od tega jih je bilo sestreljenih v zračnih borbah 1.932, od protiletalskega topništva 307, po četah ali zaplenjeno 195, ostala pa so bila uničena na tleh. V istem času smo izgubili 140 lastnih letal.
Varnostni oddelki vojne mornarice so popotili v Severnem morju 1 sovražno podmornico.
V večernih urah dne 25. avgusta so preletela posamezna angleška letala zapadno nemško ozemlje in vršla posamezne eksplozivne bombe.
V borbi proti Angliji je bombardiralo nemško letalstvo podnevni in ponoči vojno važne naprave v srednji in vzhodni Angliji z eksplozivnimi in zažigalnimi bombami.

topov. V dveh letalskih borbah nad Ladoškim jezerom proti močnejšim nasprotnim skupinam so finske letalske sile sestrelile skupno 5 lovcev tipa »116« in šestega poškodovale. Nad Lojdenojotolom, južno od Svira, je finsko letalstvo sestrelilo 2 sovjetska lovca tipa »Mig 3« in verjetno še nadaljnje štiri. Finci niso imeli izgub Finska protiletalska obramba je sestrelila še eno nadaljnje letalo. Skupno je bilo najmanj 8 sovjetskih letal sestreljenih.

Samo še 50 km do Volge

Bitka za Stalingrad je ena največjih v zgodovini - Sovjeti skušajo braniti mesto za vsako ceno - Angleži v vedno večji zagati

Berlin, 26. avg. Sedaj ni nikakega dvoma več: Z uradnim poročilom 24. t. m. je nemško vrhovno poveljstvo naznanilo pričetek velike bitke za Stalingrad. To in nič drugega ne pomenijo besede, da so na severozapadu Stalingrada nemške pehotne divizije in brze čete, zelo učinkovite podpre od letalstva, izsileli prehod preko Dona ter v sunkih proti jugovzhodu prodre močno utrjene sovražne položaje.

jetski poslanik Majski že hitel v britanski zunanji urad po pojasnila glede omenjenih nasprotujočih si izjav. (>Corriere della Sera.)

Tudi na prostoru severozapadno od Meddžina so Sovjeti poskusili z napadalnimi akcijami. Po kratki, a siloviti topniški pripravi so na tem prostoru napadli štiri nemška oporišča. Medtem, ko so se pred tremi oporišči sovražnikov napadi zrušili že v začetku v nemškem ognju, so se za četrto oporišče razvile ogorčene borbe proti možu in tanka proti tanku. Sovjeti so bili tudi tu vrženi nazaj in so pri tem izgubili množičevlino oklopna vozila. Nemško letalstvo je koncentriralo vse svoje napade v podporo obrambnim borb nemške pehote. V prvi vrsti so nemška letala napadala zbirališča sovražnikovih čet v neprodrihim gozdovih omejenega frontnega področja. Skupine nemških lovskih letal, ki jim je bila poverjena zaščita zračnega prostora nad vojnim področjem, so brez lastnih izgub sestrelile 12 sovjetsko-ruskih letal.

Težke skrbi Londona in Moskve
Ženeva, 26. avg. s. Londonski dopisniki švicarskih listov naglašajo vedno bolj rastočo vznemirjenost angleške javnosti zaradi nemškega napredovanja proti Stalingradu. Dopisnik »Tribune de Lausanne« piše: V britanski prestolnici si ne prikrivajo, da je nemška ofenziva proti Stalingradu, ki se razvija z juga in z zapada istočasno, ustvarila silno težak položaj za branilce Volge. Kadar bodo prišli Nemci do spodnjega toka te reke ter bodo osvojili rečne in železniške zveze, po katerih dohaja petrolej iz Bakua v srednje Rusijo, bo dobilo sovjetsko gospodarstvo hud udarec in ruski odpor bo močno omanjal.

Angleški listi dajejo izraza pesimizmu, ki vlada v britanskih in ruskih političnih krogih. Vsi dopisniki iz Moskve poudarjajo brzo poslabšanje položaja na vzhodni fronti. »Timesove« dopisniki javlja, da je nemško prodiranje v odseku Stalingrada postalo tako bliskovito, da mora ruska protiletalska obramba braniti predvsem ruske konvoje na Volgi. Ta voletok je namreč samo 10 minut poleta od prednjih nemških letališč. Isti list pravi dalje, da je moskovski radio javil vest o velikih težavah, ki jih je nemško prodiranje povzročilo preskrbi sovjetske vojske. Dopisnik »Daily Mail« zatrjuje, da se ruski uradni krogi polno zavedajo silovitosti udarca, ki bi ga za Sovjete pomenila izguba Stalingrada. V ostalem pa so si v Londonu edini v tem da bodo prihodnji tedni prinesli odločilne dogodke, pomembne za bodoči razvoj vojne.

Stalingrad je v resnici eden izmed glavnih ciljev nemške ofenzive, začete ob koncu junija, obenem pa je to mesto tudi točka, ki jo skušajo Rusi braniti za vsako ceno. Vse strateške poteze, ki so jih napravili Nemci ali Rusi v tem odseku, so veljale samo vprašanje, ali se bodo Nemci polastili mesta ali pa se bo Rusom posrečilo odbrzditi ga v svoji posesti. Sedaj je ta ogromna ruska utrdba obdana od dveh strani od nemških sil. Na jugu delujejo čete, ki so v začetku avgusta prekorčile južnovzhodni Don, od severozapada pa napadajo sami oddelki, ki so stiri sovjetski odpor v Donovem kolenu, uničili zadnja sovražna oporišča ter sedaj nadaljujejo prodor na vzhodnem bregu reke. Že pred tremi tedni so bile omenjene čete s svojimi prednimi stražami oddaljene od Stalingrada le kakih 60 km. Razdalja se je zdaj še zmanjšala in ni nikjer večja od 50 km.
Stalingrad leži na zapadnem bregu Volge, kar je zanj slabo, ker ima za hrbotom ogromno reko, pač pa je obramba nekoliko olajšana, ker se na zapadu mesta dvigujejo griči in tvorijo dobro prirodno obrambo, dasti so nizki in pešeni. Rusi so zgradili na tem mestu mnoge utrube ter so očitno namenjeni poskusiti tu močan odpor. Moskovska »Pravda« piše o teh bojih: »Sovražnik nadaljuje s prodiranjem in nevarnost je velika. Zato zahtevamo od vsakega posameznega tovariša največjo odpornost in največji pogum. Vsaka vas in vsaka hiša se mora izpremeniti v trdnjavo. Ne pozabite, da je daleko lažje braniti mesta, nego se boriti na odprtem polju.«
Ta poziv vodilnega moskovskega lista spominja na ono znano dnevno povelje Stalinovo z dne 28. julija, v katerem je vodja boljševidov dejal, da se tudi Rusi ne morejo vedno umikati po milih volji. To postavlja na laž besede britanske propagande, glasom katerih naj bi bili ruski umiki samo dobro preracunane strateške poteze. V Londonu je poziv »Pravde« zbudil veliko razburjenje, ki je precej potlačilo umetno navdušenje zaradi vstopa Brazilije v vojno. Agencija Reuter je prošlo nedeljo tudi opozarjala britansko javnost, da je položaj Rusov zelo resen in mestoma celo kritičen. Tudi londonski radio je priznal težino ruskih izgub v teku prošlega tedna.

»Uničeni oklopni vozovi.« pravijo v Londonu, »bi zadostovali za popolno oborožitve sedmih ali osmih divizij, kar znaša skoraj tretjino oklopnih sil prve bojne črte. Nič manj znatne niso izgube na topništvu. V zvezi s tem je treba računati z vse težjimi okoliščinami pri novih dobavah. Pomankanje tonaže je zelo opasno in ne smemo zamuditi niti ene minute, da izkoristimo izkustva, pridobljena pri napadu na Dieppe.«
»Sunday Express« se pridružuje tem za ključkom, poudarjajoč, da čas obrača svojo ostrino proti zamudnikom. Zlo je v tem, da vladajo v anglosaskem svetu zelo različna mnenja glede oborožene intervencije na evropskih tleh. Agencija Reuter je že javila, da je potovanje Churchillja v Moskvo in Kairo služilo za važne odločitve za prihodnjo pomlad. Nekaj podobnega je izjavil tudi general Smuts: »Upoštevati smo vse, kar moramo napraviti še letos in tudi vse ono, kar moramo izvršiti za priprave velikih ofenziv prihodnje leto.«
Rusi pa zahtevajo pomoči že letos, ne šele prihodnje leto. Ni dvoma, da je sov-

Očiščevalne operacije ob Črnem morju

Berlin, 26. avgusta, d. Z najjužnejšega dela vzhodne fronte javljajo zadnje vesti, da se ob Azovskem in Črnem morju nadaljujejo nemške očiščevalne operacije. O prodiranju nemških čet preko zapadnih obronkov Kavkaza v smeri proti črnemorskemu lukam ne dajejo na pristojnem nemškem vojaškem mestu na razpolago detajlnih podatkov, marveč pripominjajo le, da se operacije po načrtu nadaljujejo.

Angleži se že pripravljajo na boje v Perziji

Stockholm, 26. avg. d. Londonski dopisnik švedskega lista »Dagens Nyheter« piše, da so v Londonu skrajno rezervirani v pojasnilih glede organizacije nove britanske defenzivne cone na področju Irana in Iraka, kakor tudi ne dajejo nobenih pojasnil o imenovanju generala Wilsona za vrhovnega poveljnika britanskih sil v novem iransko-irakem obrambnem pasu. Edino kar je bilo do sedaj o teh novostih na srednjem vzhodu izveleti na merodajnem mestu v Londonu, je precejšnja verjetnost, da so bile izpremembe v Iranu in Iraku sklenjene v Moskvi ter da gre tu za del koordiniranja anglosovjetske strategije južno od Kavkaza.

Sovjetsko nezadovoljstvo z Anglijo in Ameriko

Tokio, 25. avg. s. »Japan Times Advertiser« komentira poslabšanje vojaškega položaja v Rusiji in poudarja, da je sovjetsko nezadovoljstvo do Anglije in Amerike bolj razumljivo, ako upoštevamo obljube za pomoč, ki jih obe demokraciji nista držali v odločilnem trenutku, kakršni je sedanji. Sovjetska zagnjenost proti zaveznikom se kaže v glavnem zaradi nesposobnosti Angloameričanov, da bi ustanovili drugo fronto in zaradi ponesrečenega poizkusa izkrcanja pri Dieppe. Brez dvoma se v Angliji in Ameriki zavedajo, kako popolnoma brez koristi bi bila druga fronta po morebitnem zlomu sovjetskega odpora. Vendarle bi pa radi na kak način pomagali ožrogrenemu nasprotniku. Toda njih nesposobnost je brezupna in brezmejnja. List zaključuje s trditvijo, da bodo vojaški izgledi iz nezavestnosti, ki niso bili nikoli odlični, vedno bolj mračni z nadaljevanjem vojne.

Bitka je v polnem razvoju

Rim, 25. avg. s. Dopisnik »Daily Telegraph« z vzhodne fronte je brzojavil, da se lahko smatra bitko pred Stalingradom v polnem razvoju. Nemci v množičah prihajajo čez Don pred mesto, kjer divjajo strašne borbe ter razširjajo klin, ki je nastal v tem odseku v sovjetski obrambi, medtem ko je uspelo istočasno z juga severnozpadno od Kotelnikova zabiti nov klin v umikajočo se rdečo armado. Premeč Nemcev postaja vedno bolj odločilna. Nemško letalstvo je v polnem razmahu ter povzroča strah in trepet med boljševidskimi četami. Čeprav se tega ni pričakovalo uporabljajo Nemci tanke tudi v gorskem terenu južno od Kubana in v pasu Pjatigorska. Za zdaj ni nobenega upanja, da bi bilo mogoče nemško napredovanje ustaviti in še manj, da bi Sovjeti izvajali protinapade.

Na fronti je padel slovit avtomobilski dirkač

Berlin, 26. avg. d. V borbah na vzhodnem bojišču je padel v starosti 26 let svetovno znani nemški avtomobilski dirkač Rudolf Hasse. Na mnogih mednarodnih avtomobilskih dirkah doma in v inozemstvu je odnesel vrsto zmag, ki so nemški avtomobilski industriji pripomogle do prvenstvenega mesta na svetu.

Odločilni dnevi za Anglijo

Rim, 25. avg. s. Glede položaja na vzhodni fronti, je objavil »Daily Exchange« davi v uvodniku naslednje:
»Ti dnevi so tako odločilni za našo bodočnost, kakor so bili svoj čas dnevi pri Dunkerqueu. Se nikoli ni bila vojna Rusov in naša vojna ter sovijska usoda tako tesno zvezana z našo Morebitni propad Sovjetov bi bil propad treh četrtin našega upanja za bodočnost. Ako se je Anglija odločila pomagati Rusom in jim poslata pomoč na Kavkaz, se ne sme izgubiti niti minute več, sicer bomo morali zopet, kakor že šestkrat v tej vojni, priznati, da smo prišli prepozno.

Na fronti je padel slovit avtomobilski dirkač

Berlin, 26. avg. d. V borbah na vzhodnem bojišču je padel v starosti 26 let svetovno znani nemški avtomobilski dirkač Rudolf Hasse. Na mnogih mednarodnih avtomobilskih dirkah doma in v inozemstvu je odnesel vrsto zmag, ki so nemški avtomobilski industriji pripomogle do prvenstvenega mesta na svetu.

Finski odsek

Helsinki, 25. avg. s. V zadnjih 24 urah se je na vseh kopnih frontah nadaljevalo delovanje sovjetskih oddelkov in patrol, ki so bile povsod razpršene in odbite s finskiim topništvom in pehoto ter so utrpeli velike izgube. Finsko topništvo je uničilo zaklonišča čet in sovražna odprna gnezda ter prisililo k moku s polnim zadetjem več

Nemški bombniki nad Anglijo

Berlin, 26. avg. d. Nemška letala so, kakor je bilo že kratko javljeno, v ponedeljek v dnevni urah, kakor tudi naslednje noči zelo uspešno napadala britanske vojaške oddelke ter razne vojaške važne cilje na južni in južnozvodni angleški obali. Z direktnimi bombnimi zadetki je bilo povzročeno veliko razdejanje in v napadenih mestih so mnogoštevilne težke rušilne in zažigalne bombe zanelile razsežne požare. Druge skupine nemških bombniških letal so bile v tem času angažirane v izvidniških operacijah nad angleškimi vodovjem.

Sovražnikovo letalstvo se je le šibko udejstvovalo nad zasedenimi zapadnimi pokrajinami. Samo posamična sovrážna letala so se približala belgijski in francoski obali. Nemška borbeno letala, ki so se dvignila v obrambo, niso več prišla v stik s sovražnikom, ki se je še pred dosegom svojih ciljev obrnil ter izginil nad morjem.

Berlin, 26. avg. d. V noči med torkom in sredo je bilo nemško letalstvo ponovno zelo aktivno nad angleškim otočjem. Kakor javljajo davi s pristojnega nemškega vojaškega mesta, so bili napadi nemških borbenih letal usmerjeni v prvi vrsti na vojaške cilje vzdolž vzhodne angleške obale. Nemški bombniki so na več krajih metali težke rušilne in zažigalne bombe, ki so povzročile veliko razdejanje ter zanelile mnogo obsežne požare. Vsa nemška letala so se nepoškodovano vrnila na svoja oporišča.

Podmornice osi tik ob ameriški obali

Berlin, 26. avg. d. Dodatno k včeršnjemu poročilu o potopitvi štiriht sovražnikovih trgovinskih ladij v obalnem vodovju ameriškega polotoka Floride ter ob severni brazilski obali, javljajo s pristojnega nemškega vojaškega mesta, da so bile ladje torpedirane tako blizu obale, da so se eksplozije torpedov čule v mnogoštevilnih obalnih naseljih. Na parniku, ki je bil torpediran v bližini brazilске obale, je izbruhnil velikanski požar in ob morskem letovišču Saint Augustine na Floridi se je vso noč videl goreči parnik, ki je ležal le nekaj milj oddaljen od obale. Šele zjutraj se je parnik potopil.

Ponesrečeni ameriški bombniki

Stockholm, 25. avg. s. Listi poročajo iz New Yorka, da so trije ameriški bombniki strmoglavili na tla, eden v Luisiani, drugi v Virginiji, tretji pa v Texasu. Pri nesreči je izgubilo življenje 24 ljudi, trije pa so bili ranjeni.

Angleži izgubljajo ves vpliv na Daljnem vzhodu

Bangkok, 25. avg. s. Japonski veleposlanik v Francoski Indokini Jošizava je na inspekcijskem potovanju v južnih predelih in je z letalom došel v Bangkok.

Bangkok, 26. avg. s. Japonski veleposlanik v francoski Indokini, ki je včeraj došel semkaj, je izjavil v nekem razgovoru, da je na svojem potovanju v Vzhodni Aziji, ki so jo zasedli Japonci, opazil, da se je povsod vrnol mir in red, kar kaže, kako brezuspešna je angleška propaganda, ki bi rada dokazala, da je tamkajšnje prebivalstvo sovražno do Japoncev.

Singhaj, 25. avg. s. Ob priliki stote obletnice nankinske pogodbe, s katero je bila zaključena opijska vojna, poudarjajo tukajšnji listi, da se protianglosaško razpoloženje med kitajskim narodom stalno in naglo širi, ker Kitajci vedno bolj spoznavajo, da so jim Angleži vsilili razvado uživanja opija.

Sonan, 25. avg. s. Malaški odsek must-mapske indijske lige, ki ima sedež v Kualilumpuru, se je prostovoljno razšel in se vključil v malaški odsek Lige za neodvisnost Indije.

Gospodarska obnova Birme

Bangkok, 25. avg. s. Nadaljujoč gospodarsko in finančno obnovitveno delo v Birmi so japonske oblasti odprle v Rangomun podružnico banke za gospodarsko pospeševanje južnih dežel. Banka bo poslovala s birmanskim kapitalom ter bo tako pospeševala domače gospodarstvo. Pri obnovitvenem delu bo sodelovala tudi Jokohamska banka in pospeševala trgovske odnose z Japonsko.

Neprestani nemiri v Indiji

Singhaj, 26. avg. d. O nadaljevanju velikih nemirov javljajo iz vseh indijskih provinc. V New Delhiju izdan britanski komunikativno potrjuje, da mora britanska poli-

Velike kitajske izgube

Tokio, 24. avg. s. Vojaške operacije v pokrajini Šantun in sicer v odeskih Čučenga 90 km zapadno ob Čitaou, se ugodno nadaljujejo. S temi operacijami se skuša uničiti 113. kitajska divizija. V zadnjih dneh je padlo na bojišču 790 sovražnikov, m d njimi poveljnik nekega polka. Japonske čete so zajele nekaj ujetnikov, med njimi sefa glavnega stana 113. divizije. Zajet je bil tudi precejšen plen avtomatskega orožja, streljiva in lanškega orožja.

Hudo bombardiranje Port Darwina

Singhaj, 26. avg. d. S pristojnega japonskega vojaškega mesta javljajo, da so v ponedeljek popoldne japonska letala ponovno bombardirala avstralsko luko Port Darwin. V Melbourne objavljeno poročilo navdaja, da so napad izvršila tri japonska letala, dočim ne daje nikakih podrobnosti o povzročeni škodi.

Tokio, 26. avg. d. Kakor javljajo s pristojnega japonskega mesta, je bilo v velikem japonskem letalskem napadu na Port Darwin v zračnih borbah nad mestom sestreljenih od japonskega lovškega letalstva 14 sovražnikovih aparatov. Japonski bombniki, ki so spustili točo bomb vseh kalibrov na sovražnikove vojaške naprave v mestu in okolici, so povzročili med napadenimi objekti silne eksplozije, ki so jim sledili veliki požari. Nedeljski napad je bil dolejši največja in najuspešnejša japonska bombniška operacija proti kakemu avstralskemu mestu. Samo dve japonski letali se nista vrnila na svoje oporišče.

Odgovornost je izključno pri Braziliji Jasne ugotovitve Berlina — Račune za nesrečno politiko svoje vlade bo plačalo brazilsko ljudstvo

Berlin, 25. avg. s. Politično diplomatska korespondenca se bavi z vojno napovedjo brazilske vlade silam osi pod pretvezo, da so bile potopljene neke brazilske ladje. Brazilska vlada pri tem ni počakala na pojasnitev incidentov, ki jih vojna napoved omenja. V svoji noti je nemško zunanje ministrstvo zavzelo jasno stališče glede zadržanja brazilske vlade. Predvsem omenja Politično diplomatska korespondenca, da so bile okoliščine, v katerih je prišlo do potopitve brazilskih ladij tako kompromitirujoče po samih izjavah iz brazilskih in ameriških virov, da Braziliji ni bilo do tega, da bi se stvar pojasnila, temveč je bilo to, kar so brazilske trgovske ladje počenjale že pred meseci, nezdružljivo z nevtralnostjo. Te ladje so namreč namenoma omalovaževale odredene previdnostne mere, ki bi omogočile poveljnikom podmornice osi, da bi identificirali ladje kot nevtralne ladje.

Korespondenca podčrtava nadalje dejstvo, da med Nemčijo in Brazilijo ne obstoja najmanjše nasprotstvo interesov, temveč so obstojali nasprotno na gospodarskem področju prijateljski odnosi. Še med vojno se je Nemčija, kolikor je bilo mogoče, ozirala na brazilske interese in se je izognila vsemu, kar bi moglo poslabšati položaj Brazilije. Navzlic temu so bila brazilska letalska oporišča že pred vstopom Amerike v vojno na razpolago zaveznikom in v vstopu Amerike v vojno se je to oddaljevanje od nevtralnosti v Braziliji odkrito praktikiralo. Porablajoč oporišča Brazilije, je Amerika v naraščajoči meri pošiljala vojaška letala v zapadno Afriko, v Egipt in v Sovjetsko zvezo. Brazilska pristanišča so bila popolnoma na razpolago angleškimi in ameriškim pomorskim silam. Na konferenci v Rio de Janeiru je brazilski zunanji minister pozval svobodne ameriške države, naj prekinjejo svoje odnose s silami osi. Nemce in Italijane so metali v ječe v stotinah in z njimi sramotno ravnali. Zaplenjene so bile ladje osi. Ob koncu maja 1942. so dobila brazilska letala ukaz, naj streljajo na podmornice osi.

V nadaljnjem opozarjanju nota nemškega zunanjega ministrstva na dejstvo, da pada odgovornost za te ukrepe predvsem na elemente, ki se nahajajo v brazilski vladi in ki so pod vplivom zunanjega ministra Aranhe, ki je politično in finančno odvisen od Washingtona. Ti ljudje so iz slabosti ali oportunitizma ali iz osebnih razlogov dali svojo državo in svoj narod na razpolago ameriškiemu napadalcu proti interesom Brazilije. V takih okoliščinah ni nobenega dvoma več, kje je treba iskati odgovornost za politiko, ki

je spravila Brazilijo v sedanjí položaj. Brazilskega narodu, ki bo plačal stroške gre v tej vojni za njegovo lastno politično in gospodarsko svobodo.

Politično diplomatska korespondenca zaključuje z ugotovitvijo, da se je Brazilija na povelje Washingtona postavila proti novi Evropi, katere gospodarska tržišča bi bila tudi njej na razpolago. Brazilski narod, ki ga zdaj imperializem Združenih držav brez zadržka izkorišča, bo izmordan po skušnjah, sam v pravem trenutku obsodil tiste, ki so brez vsake potrebe žrtvovali svobodo Brazilije.

Nezaupanje v brazilsko gospodarstvo

Lizbona, 26. avg. d. Iz New Yorka javljajo, da je newyorška borza zelo neugodno reagirala na brazilske vojno napoved državam osi, kar je očiten znak, da korak Brazilije v ameriških gospodarskih krogih zelo neugodno presoja. Takoj prvi dan so vse brazilske vrednote na newyorški borzi padle globoko pod povprečno kotiranjje. Posebno so na vrednosti izgubili vsi brazilski državni papirji.

Hud potres v Južni Ameriki

Buenos Aires, 26. avg. d. V Peruju, kjer je potres šele nedavno hudo poškodoval nekatera mesta ob pacifiški obali, so v ponedeljek opoldne ponovno občutili močne potresne sunkje. Iz prestolnice Lime javljajo, da je v mnogih krajih potres povzročil paniko med civilnim prebivalstvom. V Lima so občutili prvi potresni sunk 10 minut pred šesto po lokalnem času. Zemlja se je tresla celo minuto. Še hujski je bil drugi sunk, ki je večino prestrašenega prebivalstva pognal na ulice. Po silovitosti in dolgotrajnosti potresnih sunkov sodeč, je morala biti v raznih krajih povzročena zelo občutna škoda, vendar zaenkrat z dežele še ni podrobnejših poročil o razdejanju. Posebno močan je bil potres v kraju Nazca, kjer je bilo po dosedanjih poročilih 8 oseb ubitih, 50 pa ranjenih. V kraju Ica sta bili dve osebi ubiti, ranjenec pa je precejšnje številu. Obe ti posebno hudo prizadeti mesti ležita ob avtomobilski cesti, ki vodi v Lima.

Iz Južne Afrike

Lizbona, 25. avg. s. Obravnavač volitve, ki bodo v južnoafriški zvezi prihodnje leto in bi jih general Smuts z vsemi sredstvi rad odločil, poroča »Times«, da je general Herzog nedavno izrazil željo o zopetnem vstopu v politično delovanje.

Iz hrvatske vlade

Zagreb, 26. avg. s. Uradni list objavlja dekret o imenovanju dr. Vjekoslava Vrančića za državnega podtajnika v predsedstvu ministrskega sveta.

Ukinjenje parlamenta in senata v Franciji

Paris, 26. avg. d. V francoskem uradnem listu je bil objavljen vladni dekret, s katerim se dokončno odpravljata instituciji francoske poslanske zbornice in senata. Na merodajnem mestu spominjajo v tej zvezi, da sta bili poslanska zbornica in senat razpuščeni že z vladnim dekretom od 11. julija 1940.

Kaznovani trgovci in obrtniki

Urad za nadzorstvo cen pri Visokem komisaratu sporoča: Od 1. do 15. avgusta t. l. so bili kaznovani naslednji trgovci in obrtniki zaradi nedovoljenega povvišanja cen in zaradi protizakonitega prodajanja blaga:

Zaradi navijanja cen: Grabner Viktor, trgovski zastopnik, Rožna dolina V/24, 3000 lir globe; Semrajec Marija, preužitkarica, Tomačevo 18, 500 lir globe; Krogar Franc, posestnik, Dobrunje 31, 500 lir globe; Podgorac Ivan, posestnik, Zelimlje 4, 10 dni zapore in 1000 lir globe; Porenta Ivan, kurjač, Ljubljana, Poljanska cesta 45, 15 dni zapore in 2000 lir globe; Gregorič Franc, prodajalec, Ljubljana, Streliška ulica 10, 500 lir globe; Lavrh Marjeta, prodajalka, Ljubljana, Streliška ulica 10, 500 lir globe; Andrejčič Marija, prodajalka, Ljubljana, Funktova ulica 22, 500 lir globe.

Zaradi prodaje moke in kruha brez življskih odrezkov: Kovačič Josip, pek, Ljubljana, Kolezijska ulica 23, 2000 lir globe; Videmšek Ema, pekarna, Ljubljana, Predovska ulica 10, 10 dni zapore, 2000 lir globe in 30 dni prekinitve poslovanja.

Zaradi prodaje vina brez dovoljenja: Lasan Ivan, trgovec, Ljubljana, Vodnikova cesta 17, 1000 lir globe. Zaradi opuščene prijave vina: Valant Marija, gostilničarka, Sv. Petra cesta 35, 10 dni zapore, 2000 lir globe.

Zaradi opuščene prijave svinj: Dedič Franc, železničar, Ljubljana, Zaloška cesta št. 27, 500 lir globe; Kelbel Valentin, trgovec, Ljubljana, Zaloška cesta 127, 1000 lir globe; Tomšič Marija, gostilničarka, Ljubljana, Ulica 29. oktobra 4, 500 lir globe.

Zaradi nedovoljenega nakupa mesa in zaradi nepravilnega sprejema živilskih nakaznic: Ložič Milenko, krčmar, Gledališka ulica 2, 2000 lir globe in 15 dni zapore.

Zaradi tihopajstvenosti rži, ječmena in mesa: Gracer Marija, gospodinja, Zadoorova št. 42, 200 lir globe.

Zaradi nedovoljenega prevzema živilskih nakaznic brez izročitve ustrežajočega blaga: Legat Anton, trgovec, Miklošičeva cesta 28, 700 lir globe. Zaradi neupravičenega sprejemanja živilskih nakaznic: Tomšič Fr., krčmar, Ljubljana, Cesta Viktorja Emanuela 15, 2000 lir globe in 30 dni prekinitve obratovanja. Zaradi predhodnega odvzema odrezkov živilske nakaznice: Pavletič Vladimir, pek, Ljubljana, Sv. Petra cesta 25, 500 lir globe. Zaradi napačnega opisa blaga in zaradi prodaje kruha brez odrezkov živilske nakaznice: Tancler Ljuba, pekarna, Sv. Petra cesta 48, bila je ovdena sodišču.

Zaradi opuščitve cenika: Slak Marija, prodajalka, Ljubljana, Mala čolnarska ulica 15, 400 lir globe. Zaradi predhodnega odvzema odrezkov abonentov ter zaradi nedovoljenega nakupa mesa: Dolenc Marija, lastnica javne kuhinje, Mussolinijev trg 3, 10 dni zapore in 1000 lir globe. Zaradi opuščitve cenika z maksimalnimi cenami: Klemenčič Alojzij, krčmar, Ljubljana, Krekov trg 11, 1000 lir globe. Zaradi prodaje blaga brez točk in zaradi navijanja cen: Karin Marjan, krojač, Rožna dolina III/6, 2000 lir globe.

Zaradi opuščitve prijave pnevmatik: Florjanc Josip, obrtnik, Ljubljana, Miklošičeva cesta 30, 1000 lir globe; blago mu je bilo zaplenjeno.

Zaradi prodaje fotografijskih slik v nedovoljenih okoliščinah: Smuc Alojzij, Ljubljana, Ulica 3. maja, 200 lir globe.

Zaradi skrivne prodaje sladkorja in zaradi navijanja cen: Babnik Franc, posestnik, Tomačevo 12, ovdan je bil sodišču; Cerar Ivan, pek, Snebrje 50, ovdan sodišču; Potočnik Konstantin, posestnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 5, ovdan sodišču; Smeh Ivan, postrežnik, Sv. Petra cesta 5, ovdan sodišču.

Okrajno načelstvo v Kočevju je obsodilo Križnička Antona, krčmarja v Kočevju 275 na 3000 lir globe zaradi skrivnega nakupa mesa po pretirani ceni. Meso je bilo zaplenjeno.

Okrajno sodišče v Cerknici je obsodilo Urbasa Andreja, posestnika, Ivanje selo 7, na 15 dni zapore in 900 lir globe zaradi skrivnega zakola ter prodaje mesa po višji ceni; Furlana Edvarda, trgovca in strojarja v Cerknici, pa na na 400 lir globe, ker ni prijavil ustrojenih in surovih kož.

Izpred vojaškega sodišča

Vojaško vojno sodišče Vrhovnega poveljstva Oboroženih Sil »Slovenija — Dalmacija«, odsek Ljubljana, je izreklo sodbo v stvari proti Drobničju Francu, sinu Franca in Helele Linder, rojenemu v Kočevju 6. X. 1921 in tam bivajočemu na št. 103, nahajajočemu se v zaporu. Obtožen je: a) zločina po čl. 1. Ducejeve naredbes z dne 3. maja 1942-XX, ker je v Kočevju in okolici v nedoločenem razdobju od 15. junija 1942 sodeloval pri zbiranju, naperjenju za nasilen prevrat političnega in družabnega reda v državi; b) zločina po čl. 16. Ducejeve naredbes z dne 3. oktobra 1941-XX, ker je v istih krajvih in časovnih okoliščinah sodeloval pri oboroženem krdele, sestavljenem z namenom vršenja zločinov proti varnosti države.

Iz teh razlogov proglašja sodišče na temelju čl. 483. Kazenskega zakonika obtoženca za krivega zločinov, ki so mu pripisani, in ga obsoja na dosmrtno ječo, na trajno izgubo častnih pravic ter na stroške razprave in preiskovalnega zapora. Obanem sodišče odreja, da se pričujoča sodba v izvlečku po enkrat objavi v »Piccolu« in v »Jutru«.

Ljubljana, 20. avgusta 1942-XX.

Gospodarstvo

Dokončna odločitev glede valutnih prekrškov

Smatrajoč za potrebno, da se izdajo navodila za končno odločitev o kršitvah predpisov glede izmenjave in valut, je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na zakon z dne 5. decembra 1938/XVII, glede izmenjave in valut na zasedenem ozemlju bivše kraljevine Jugoslavije, objavljenem v Ducejevem razglasu z dne 24. aprila 1941/XIX, izdal naredbo, ki je objavljena v Suižbenem listu od 26. t. m. in je ta dan stopila v veljavo. (Ducejev razglas z dne 24. aprila preteklega leta se nanaša na prepoved trgovanja z valutami in plačilnimi sredstvi, na izvoz in uvoz novčanic, čekov in menic ter inozemskih valut in plačilnih sredstev, na uvoz in izvoz državnih vrednostnih papirjev in na poslovanje z vrednostnimi papirji in vrednotami ter določa, da se kršitve kaznujejo po členih 2. do 8. kraljevega ukaza z dne 5. decembra 1938/XVII, ki so bili objavljeni na ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, s tem, da so bili pojoženi pri uradih civilnih komisarjev na vloged prebivalstvu). Nova naredba določa naslednje:

Ukrepe po čl. 2. do 8. kraljevega ukaza z dne 5. decembra 1938/XVII izdaja, kolikor gre za prekrške, storjene v Ljubljanski pokrajini, Visoki komisar, ki oločo po zaslišanju posvetovalne komisije, sestavljene iz predsednika in štirih članov, ki jih z odlokom imenuje Visoki komisar. Komisija je v pomoč tajnik, ki ga prav tako imenuje Visoki komisar.

Komisija zaseda pri uradu za izmenjavo in valute Visokega komisarata in se ji morajo poslati vsi spisi, ki so jih sestavili ugotoviteljski organi, pristojni za ugotavljanje imenovanih prekrškov. Komisija sme dopolniti ugotoviteljske organe, pristojni za nadzorstvo glede izmenjave in valut ter odrediti po potrebi enega ali več svojih članov in če je treba pomoč kraljeve finančne straže ter carinskih in policijskih organov; kadar pa gre za prekrške, ki so jih zagrešile ustanove aji zavodi pod nadzorstvom nadzorstvenega urada za zaščito štednje in dajanja posojil, tudi funkcionarjev tega urada.

Komisija je upravičena zaslišati prizadete osebe, te pa smejo zahtevati, da jih zasliši. Ko dokonča preiskavo za vsak poseamezni prekršek, predloži komisija Visokemu komisarju svoje poročilo z obrazloženim mnenjem o ugotovljenih prekrških in s formalnim predlogom glede vrste in višine kazni, ki naj se uporabijo.

Visoki komisar določí po proučitvi mnenja komisije, s svojo odločbo kazni, ki naj se izrečejo zaradi ugotovljenih prekrškov, toda nekarko drugim kaznim po občih zakonih in kazenskim odredbam po zakonu z dne 28. julija 1939/XVII.

Cenik za zelenjavo in sadje

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je izdal nov cenik za zelenjavo in sadje št. 20, ki je veljaven od 26. t. m. naprej. Cene so naslednje (vse za kg prva številka označuje ceno v trgovini na debelo, druga pa ceno v trgovini na drobno; v oklepajih dosedanje cene, kolikor so spreminjene):

Cesen 7.05 lir na debelo — 8.05 lire na drobno (5.60 — 6.60); rdeča pesa 2.85 — 3.45; rdeči korenček očiščen 3.50 — 4.30 (3.70 — 4.50); zelje glave 3.15 — 3.75; kumare 2.45 — 3.25; čebula 1.60 — 2 (1.80 — 2.30); strožji fitulj 4.20 — 5; solata glavata 3.30 — 3.70; paprika zelena 4.10 — 5.30 (5.80 — 7); paradižnik 1.80 — 2.30 (2 — 2.70); špinata 3.30 — 4.30; zelena 4.10 — 5.10; bučke 2.85 — 3.65; marelice 5.35 — 6.15; pomaranče 7.50 — 9; fige sveže 5.60 — 6.60; limone I vrste (15 cm obsega) 3.80 — 4.85 (3.25 — 4.05), za kos na drobno 0.50 (0.40); jabolka Ia (zlata parmena) 5.40 — 6.20; hruške Ia 4.85 — 5.70, hruške IIa 4 — 4.60; breskve Ia 5.40 — 6.40 (5—6); breskve IIa 5 — 5.70 (4.60 — 5.30); slive in češnje Ia 4.30 — 5 lir.

Za domačo zelenjavo in sadje v Ljubljani veljajo v trgovini na drobno najvišje cene tedenskega mestnega tržnega cenika, gornji cenik pa velja za uvoženo blago, seveda brez fare. Okrajna načelstva lahko določijo nižje cene od zgoraj navedenih, vsako zvišanje pa mora predhodno odobriti Visoki komisar. Prodajalci morajo imeti na blagovni listek z označbo cene in kakovosti blaga, cenik pa mora biti izobesen v vseh prodajnih prostorih in se kršitelji kaznujejo po zakonitih predpisih.

Področje nafte pri Majkopu

Nedavno so nemške čete zasedle mesto Majkopo, južnozvodno od Krasnodara, kjer se razteza eno najvažnejših področij nafte v Sovjetski Rusiji. Ležišča nafte na tem področju so znana že od leta 1860. V drugi polovici preteklega stoletja so kubanski kozaki na primitiven način črpali nafto, ki so jo uporabljali predvsem za razsvetljavo, pa tudi kot kolozam in za mazilno olje. Šele v letu 1909. so pričeli s polkumskim vrtanjem. Dragocene koncesije se je takoj polastil angleški kapital. Ustanovljeno podjetje pa so vodili nestrokovnjaki in špekulanti, ki so obogateli, družba pa je propadla. Po propadu je takratna carska vlada družbi odvzela koncesijo.

V glavnem področju, ki leži 45 km jugozapadno od mesta Majkopa na pasu dolgem 39 km in širokem 8 km, so leta 1913. pričeli sistematično črpati nafto. V tem prvem letu je znašala proizvodnja 88.000 ton. Pozneje se je stalno dvigala in je znašala leta 1929. 380.000 ton, leta 1935. 1.190.000 ton in v letu 1938. 2.160.000 ton. V zadnjih letih je s tem dosegla produkcija slabo polovico rumunske proizvodnje in je predstavljala 7.2% celotne sovjetske proizvodnje nafte.

Iz dveh razlogov je področje nafte pri Majkopu izredno važno. Surovo olje prihaja na dan pod velikim pritiskom (50 do 70 atmosfer), kar znatno olajša pridobivanje olja. Dobljena nafta pa se še posebej odlikuje zaradi znatnega odstotka lahkih sestavin. Olje vsebuje vrhu tega 38% benzina in je zlasti primerno za pridobivanje lahkega benzina za letala. Pridobljeno nafto so deloma po cevovodu deloma pa s posebnimi velikimi železniškimi cisternami (po 50 ton) prevažali v velike rafinerije, od katerih je ena v črnomorški lukl Taupse, druga pa v Krasnodaru. Poslednja je urejena zlasti za pridobivanje letalskega

benzina. Z zasedbo tega mesta je sovjetska vojska izgubila važen vir za dobavo letalskega benzina.

Gospodarske vesti

— Iz trgovskega in združnega registra. Vpisala se je tvrdka Stojan Marta, trgovina z usnjeno galanterijo na drobno v Ljubljani (metnica Marta Stojanova, roj. Mergenthaler; prokurist inž. Lovrenc Stojan). — Pri Nabavljalni zadrugi železničarjev Ljubljanske pokrajine z. z. o. j. v Ljubljani je izbrisan član upravnega odbora Jože Lavrič, vpisan pa Pavel Mašič, višji kontrolor državnih železnic v Ljubljani. — Pri Cebelarski zadrugi železničarjev Ljubljanske pokrajine v Ljubljani je izbrisan član upravnega odbora Anton Sluga, vpisan pa Janez Sever, oficial v Ljubljani.

— Tvornica za dušik d. d. v Rušah Pri Mariboru je prešla v last nemškega kemičnega koncerna I. G. Farbenindustrie. Občni zbor družbe je sklenil izplačati za preteklo leto 8% dividendno (kakor v prejšnjem letu), in sicer bruto 0,80 odtosno neto 0,68 marke na vsako delnico z nominalno vrednostjo 200 din.

— Iz hrvatskega gospodarstva. V likvidaciji je stopila tvrdka »Slavonija« d. d. za industrijo lesa v Zagrebu. Zagrebška specijalska družba Intercontinentale, Karo & Jelinek bo na občnem zboru sklepala o likvidaciji. Hrvatska država je odkupila 49% delnic družbe Koh-i-Noor, tvornice svinčnikov L. & Hardtmuth. Nemško podjetje izdaja imena pa je obdržalo ostalih 51% delnic. Z glavnico 20 milijonov kun je v Zagrebu ustanovljena Hrvatska delniška družba za aluminij. Namen te ustanovitve je, pridobivati aluminij iz boksita, ki ga ima Hrvatska v velikih količinah na razpolago. V upravní odbor je država poslala državnega tajnika inž. Kralja in načelnika ministrstva za gozdove in rudnike inž. Belančića.

— Nova organizacija gospodarskih zbornic v Nemčiji. Poročali smo že o organizaciji gospodarskih zbornic v Nemčiji, ki gre za tem, da se v vsaki pokrajini ustanovi pokrajinska gospodarska zbornica namesto dosedanjih industrijskih in trgovinskih zbornic, obrtnih zbornic in gospodarskih zbornic po starih zakonitih predpisih. Sedaj poročajo, da bo od 111 trgovinskih in industrijskih zbornic prenehalo poslovati 41, ostale pa se bodo spremenile v pokrajinske gospodarske zbornice. Prav tako bo likvidiranih 71 dosedanjih rokodelskih zbornic in 23 dosedanjih gospodarskih zbornic. Nove pokrajinske gospodarske zbornice, ki so po veljini že ustanovljene, imajo posebne odseke za industrijo, za obrt, za denarne zavode in zavarovanje, za gospodarstvo v energijo in za promet. Kjer je to nujno potrebno, bodo na dosedanjih sedežih industrijskih in trgovinskih zbornic ustanovljene podružnice pokrajinskih gospodarskih zbornic ali pa samostojne gospodarske zbornice, ki bodo podrejene pokrajinski gospodarski zbornici.

— Pridelek kave v Braziliji. Po poluradnih podatkih je spričo odločnih ukrepov brazilske vlade za zmanjšanje proizvodnje kave uspelo reducirati površino kavinih kultur in bo pridelek kave v letošnjem letu znašal le 13 milijonov vreč, medtem ko je v prejšnjih najboljših letih znašal pridelek okrog 26 milijonov, povprečno pa okrog 22 milijonov vreč. Tudi slabo vreme je letos neugodno vplivalo na pridelek. Navzlic bistveno slabši letini pa Brazilija nima mnogo upanja, da bo ves pridelek spravila v denar, ker je v zadnjih letih odpadlo evropsko tržišče in je tudi izvoz v Zedinjene države zaradi pomanjkanja tonaže omejen. Vsekar pa ni verjetno, da bi Brazilija nadaljevala politiko uničevanja dela odkupljene letine kakor v prejšnjih letih. Politika uničevanja kave je tik pred vojno popolnoma propadla, potem ko je Brazilija v teku let vrgla v morje okrog 80 milijonov vreč kave. Sedaj nameravajo kavo, ki je ne bo mogoče prodati, kemično predelati predvsem v kofein.

Smrtna nesreča vojvode Kentskega

Rim, 26. avg. s. Angleška poluradna agencija javlja, da se je pri letalski nesreči smrtno ponesrečil Kentski vojvoda, brat angleškega kralja.

Lizbona, 26. avg. s. Nesreča, katere žrtev je postal vojvoda Kentski, brat angleškega kralja, se je zgodila v severni Škotski. Kentski vojvoda je potoval na krovu hidroaviona tipa Sunderland proti Irski. Iz neznanih razlogov je letalo strmoglavilo na tla. Pri tem so prišli ob življenje vsi člani posadke in vsi potniki.

Popolna izbčitev

Spomini na staro Ljubljano

Knjigarna Glionti na Mestnem trgu je bila pred 70 leti splošno znana. Lastnik je bil, po imenu sodeč, italijanskega pokolenja, govoril pa je nemško. V trgovini je prodajal papir, pisalne potrebščine, razne knjige, seveda v tistih časih večinoma nemške; založil in prodajal je pa tudi več slovenskih knjižic za mladino, predvsem pa pesmi Simona Jenka. Mladi Jenko, absolvirani jurist, je bil v hudi stiski in je zama nepopoln rokopiš po tiskarnah in pri trgovcih. Obupan in lačen je hodil po cestah, ko ga sreča nekega dne starejši znanec. Jenko mu je potožil svojo bol. Pa vzame znanec Jenkovo delo, gre k Gliontini in Jenko je prejel 300 goldinarjev. Nato se je lahko vrnil na Dunaj, da opravi izpite. Toda strmimo, kaj se je zgodilo. Nobena tiskarna v Ljubljani ni hotela tiskati Jenkovih pesmi. Glionti se ni zbal, rokopiš je poslal v neko tiskarno v Gradec. Glionti je dobil potem tiskane pesmi in jih začel pridno prodajati. Marsikateri podoben drobce se dá povedati, toda vse to spada v okvir literarne zgodovine.

Poglejmo se v nekdanje društveno življenje! Najstarejše društvo in kulturni zavod v Ljubljani je »Filarmonična družba«. Pred 70 leti je bilo v odboru in v pevskem zboru tudi nekaj Slovencev. Dirigent je bil takrat A. Nedvéd, ki je ugalsil mnogo slovenskih pesmi, med temi zlasti Gregorčičevo: »Nazaj v planinski raj«. Nedvéd je izstopil iz družva pred 60 leti.

Glasbena Matica se je ustanovila pred 60 leti ter je letos prav dostojno praznovala svoj jubilej. Kako deluje ta zavod, je vsakemu znano, odveč je o tem še kaj pisati.

Katoliška družba je bila že davno pred 70 leti. Prostore je imela v Ahačevi hiši na Starem trgu, kamor so zahajali samo Slovenci, meščani, dijaki, duhovniki. Prihajala sta tudi deželni šolski nadzornik Jarc in gimn. profesor Marn. Tu so se prirejale ob nedeljah popolne skromne zabave, tombole in druge take prireditve.

Rokodelsko pomočniško društvo je prav tako obstajalo že davno pred 70 leti. Prostore je imelo v bivši palači kneza Auersperga na Turjaškem trgu. Društvo si je sezidalo še pred potresom svoj lastni dom, dvonadstropnic v Komenskega ulici. Ravatelj je bil pred 70 leti Vončina, duhovnik, pozneje Gnezda, duhovnik in profesor v Ljubljani. V društvu so prirejali razne zabave, skromne veselice, božičnice in podobno.

Slovenska Matica se je ustanovila 1864 ter ima lastne prostore od 1880 na Kongresnem trgu. »Narodna čitalnica« je bila že davno pred 70 leti ter je bila za tiste čase prav dobro obiskana od vseh slojev, tudi od duhovnikov. Prostor so bili v Souvanovi hiši v Štegnjovski ulici, po potresu v vogalni hiši Pongratza na Turjaškem trgu, potem pa v Narodnem domu. V Souvanovi hiši so bili prostori za čitanje časopisov in knjig, kavarna, dvorana za koncerte, plese in gledališke predstave. Vodja čitalniškega pevskega zbora je bil Vojteh Valenta, blagajnik v Mestni blagajnici; odloimec iz njegovih zapisov je pred meseci objavljeno ponedeljko »Jutro«. Čitalnica je imela odlični zbor, ki je sodeloval pri priveditvah in diletanterem gledališču. Prenehala je pred 50 leti, naka so pevec prestopila k zboru Glasbene Matice. Narodna čitalnica je prenehala žele pred nekaj leti.

Dramatično društvo je začelo delovati že pred 70 leti. Izdajalo je »Slovensko Talijo«, izvirne in preložene igre. Prva taka knjižica je izšla leta 1870, Šifflerjeva drama »Kovarstvo in ljubezen« je sledila 1874. Prve knjižice so tiskali v Egerjevi, pozneje pa v Narodni tiskarni. Pred 70 leti so bile gledališke predstave v Narodni čitalnici in v starem deželnem gledališču. Igralci so bili diletantje. Zaslovel je Noli, ki je bil pozneje operni pevec v Milanu, igrala je pokojna gdč. Podkrajškova, lepa in dobra igralka, ki pa je žal mlada umrla. Igrali so dalje: znaní Gecelj, Kajzelj, gospe Brusova, tu sta zrasla Danilo in Borštnik. Imeli smo dobro pevko gdč. Rossa, ki se je pozneje omožila z Antonom Svetkom, višjim računskim svetnikom. Pozabiti ne smem gospe Gerbitčeve in gdč. Daneševne in Trstnjakove, ki so vedno voljno sodelovale. Posebno se je uveljavila gdč. Nigrinova, ki je odlično nastopala v dramah. Ta izborna igralka je bila vpoklicana pred 60 leti k narodnemu gledališču v Beograd, žal pa je že mlada umrla. Kako je bila prijubljena pri občinstvu, je pokazal pogreb. Nigrinova je bila Ljubljancanka, sestra že tudi umrle gospe Tekavčičeve. V zgodovini naše gledališke umetnosti si je kot prva tragedka zagotovila posebno lep spomin.

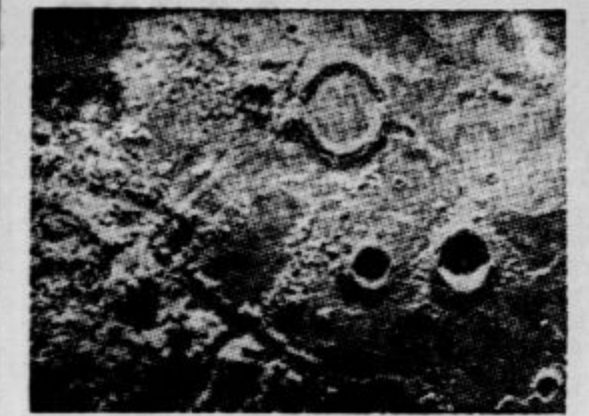
Pred 70 leti in še vrsto let pozneje je bivalo v Ljubljani precej plemičev. Prav stare rodbine so naslednje:

Izmed Turjačanov je Leon grof Auersperg živel na svojem gradu pri Igu in v Ljubljani, v palači na Napoleonovem trgu. Palačo je kupila pred leti mestna občina za mestni muzej in za razne pisarne. Grof Leo se je dvakrat oženil; prva soproga je bila neka kontesa, druga pa hči vladnega svetnika in profesorja pok. dr. A. Valente pl. Marchiturna. — Aleksander grof Auersperg je bil imenovan za deželnega predsednika 1873, a je že 1874 umrl. Pokopali so ga na starem ljubljanskem pokopališču pri Sv. Krištofu. Zapustil je vdovo in dve hčeri. Mlajša hči Marijana je šla v samostan frančiškank, ki so imele svoj zavod v Ljubljani v zasebni ogelni hiši na Šentpetrski cesti, kjer je zdaj trgovina Zargi. — Prav dobro se še spominjam upokojenega mornariškega častnika grofa Auersperga, ki je imel hišico v Barvski ulici; bil je oženjen in je imel veliko otrok, od katerih nekateri žive v Ljubljani. Stara grofovska rodbina, ki je bivala v Ljubljani, je bila rodbina grofa Chorinskega. Pred 70 leti je bil Ludvik grof Cho-

rinaki uradni deželni vlad, postal je dvorni svetnik in šel v pokoj pred 60 leti. Njegov sin je vstopil tudi pri deželni vladi v službo in je bil naposled dvorni svetnik, stanoval pa je v Mauerserjevi palači v Beethovnovi ulici; slednjc je bil premočen v ministerstvo za notranje zadeve kot sekcijski načelnik. Družine grofov Chorinskih so bile priljubljene, mozeje delavni in spoštovani.

Tri najbolj znana krošna gorovja na Mesecu: Zveša Arhimedeus, Aristillus in Antylus

posebno dobro opazi, ko je pomrčen le del Lune. Različno se konture predelov na Zemlji, na katerih obzorju se sveti Mesec.

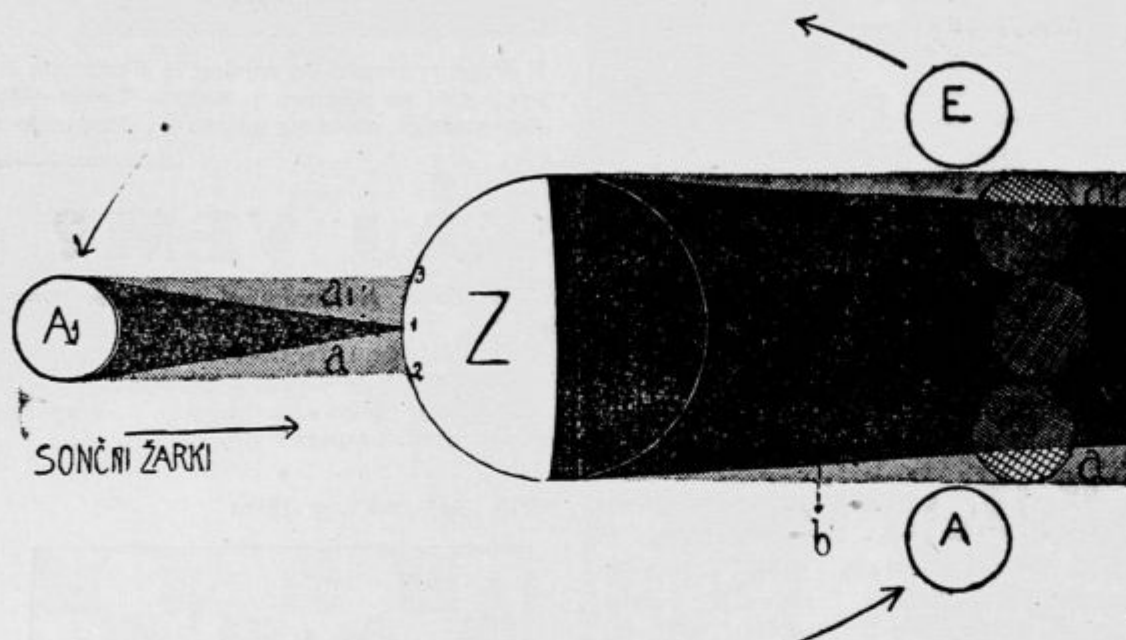


Tri najbolj znana krošna gorovja na Mesecu: Zveša Arhimedeus, Aristillus in Antylus

Srečanje Meseca in Zemlje

Le vsakih 18 let opazujemo zemljani popolni Lunin mrk

Včera zjutraj smo imeli prebivalci Evrope in znatnega dela sveta redko iznenađenje. Kakor le na vsakih 18 let, se je prikazala na jutrnjem nebu — ker ni bilo pooblašeno, seveda — zanimiva igra vesoljstva, ko sta Zemlja in Mesec križala svojo večno vseмирsko pot v popolnem Luninem mrku.



Posamezne faze pomračitve Meseca desno od Zemlje (Z): Ob 5. uri 58 minut je bil Mesec (A) pred vstopom v polsenco Zemlje a. — Ob 4.59 je bil Mesec (B) že skoraj ves v popolni senci Zemlje (b). Brž nato je bila Luna (C) prav v jedru senice, višek mrka. — Ob 5.11 se je Mesec (D) spet bližal robu polsenca a₁, dokler ni bil ob 6.33 konoc pomračitve (E). — Na levi od Zemlje je pozicija Meseca (A₁) v primeru sončnega mrka, kakršnega smo videli poleti 1936. Mesec meče polsenco (a, a₁) in popolno, temno senco na Zemljo, kjer se prikaže očem sončni mrk. Puščice kažejo smer pomikanja Lune, odnosno vpad sončnih žarkov.

Mirjade svetovnih teles napoljuje neizmerno vesoljstvo vsemirja. Orjaški svetovi se sicer lahko prosto gibljejo, vendar je vsak zase podvržen nevidnim, večno neizpremenljivim zakonom, o katerih danes nihče več ne dvomi. Od kar je leta 1609, slavni zvezdoslovec Galilei postavil v Benetkah prvo zbiralo leto in so se v kasnejših stoletjih razmnožili neverjetno izpolnjeni daljnogledi po vseh kulturnih deželah, je astronomska veja odkrila in razrešila zemljanom tisočletne uganke zvezdnega neba. Milijoni zvezd, povezanih v samostojna področja stalnic, osolnčij in planetov so se približali našim očem in že je človek uganil, da je prav kakor ostali svet tudi naša Zemlja z družinico planetov privesnana na vir vsega našega življenja na Sonce.

Orjaške cevi so izluščile tudi uganke zvezga spremeljalca naše premičnice, Meseca. Koliko debelih knjig vseh narodov sveta bi napolnili izlivi srca, neutešeno hrepenenje in neizpolnjene želje na račun blede mesečine, večnega romarja jasnih noči! Zdaj skrij v senci tovaršice Zemlje. drugič spet več ali manj razširjen pred žgočo oblo Sonca, da je skorajda zatemnjen dan, je spravljal s svojimi mrki iz ravnotežja učene moze statega veeka. Ne le preprost narodom, ki so po božje čistili nebesnega gospodarja dneva in noči, celo klasični stari svet dolgo ni mogel razčleniti zamotane verige vprašan okrog nenadne pomrčine. Zapiski o najstarejšem znanem mrku iz leta 2137, pred Kristom vedo celo, da so stari Kitajci ubili dva astronoma, ki nista znala napovedati in razjasniti Mesečevega mrka. Naprtli so celo državi skrb, da se resno pobriva za nered na nebesnem svodu.

Stari Kaldejci so bili skrivnostni že bliže. Najbda številnih zapisov v Sargovi palači je odkrila nazore astronomov statega veeka o Mesecu, ki imajo že danes skoraj v celoti svojo ceno. Z dolgoletnim opazovanjem luninih premen in pomrčine so kaldejci zvezdoslovci postavili tako zvano Sargovo pravilo, to je: obdobje 18 let in 219 dni, v katerem se Luna vedno izvnova povrne v stanje neizogibnega mrka.

Mesec se vrti v oddaljenosti 384.750 km ali 60.274 zemeljskih polmerov daleč od nas. Na poletu okoli Zemlje kroži po vseмирski poti z njo vseokrog Sonca. Njegov premer je 3500 km, površina pa manjša ko Azija in Amerika, približno tolikšna pač ko Afrika in Avstralija skupaj. Polozaj Zemlje in njenege spremeljalca Meseca je venomer tak, da vekomaj videvamo zmerom isto njegovo lice. Svetlejšje lice na obsevanj plošči Lune so ravnine, pušobna kamenita morja, temnejše pa gorovja, polna vulkanskih žrel.

Kadar dospe Mesec med Zemljo in Sonce, je za nas neviden, tedaj je mlaj. Cim vzohodneje od Sonca zajadra poslej, tem bolj narašča v prvi krajec, dokler se spet ne prikaže v svetlih nočeh kot šcip ali polna luna, Nato Mesec izvnova pojema k zadnjemu krajcu.

Kako tedaj nastane mrk? Pogoj za to je razmerje, ko Luna stopi za Zemljo, na nasprotno stran Sonca. To se zgodi vselej ob polni Luni. Da pa ob vsakem šcipu Luna ne mrkne, je kriv temu naklon Mesceve krožne ploskve k zemeljski ekliptiki. Na poti okoli svoje premičnice Zemlje zadene Mesec dvakrat ravnino njene krožne poti. Ker pa leži Zemljina senca, odnosno njen vrh zmerom v ravnini krožnice, nastopi pomrčina Lune le tedaj, ka-

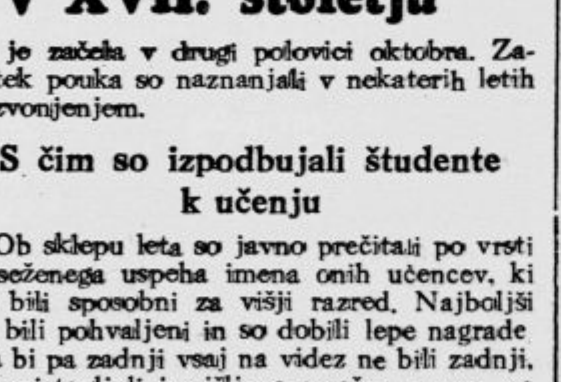
dar je blizu stika obeh ravnina prav na njem. V nasprotnem primeru se suče Mesec nad ali pod senco Zemlje. Premična, ki spaja stikalni točki z zemeljskim središčem, nikoli ne miruje, temveč se stalno okreče okrog Zemlje in porabi za svoj obrat nekaj nad 18 let, ko se Mesec izvnova zpačje v istem stadiju pomrčine. Letos je tedaj bil redek primer, ko smo izvnova bili deželni opazovanja vstopa Lune v Zemljinu senco. Noč je bila jasna, vendar sodimo, da so le najbolj zavzeti občudovalci neba opazovali zanimivo srečanje na jutrnjem nebu.

Kak je bil popolni mrk? Pred četrto uro zjutraj se je pričela prva faza pomrčine. V polsenco Zemlje je stopila Luna ob 3.58. Na robu polpne senice je bil Mesec še povsem viden. Zemeljska senca, v katero je Mesec popolnoma stopil ob 4. uri 59 minut, je podolgovata stožec, katerega robovi niso ravni. Površje Zemlje je nagubano in sončna svetloba prociira naša gorovja ter njih senco na Mesec. To se

Očividno je, da se rak v nštevilnih primerih razvije na podlagi kroničnega želočnega katarja; tega pa povzročata časih premočno, časih presikromno izločevanje želočne kisline. Osobe, čijih želocev izloča preveč kisline, trpe pri polnem želoecu na hlipanju in na žgočem občutku, spontinjajočem na grenčico. Pri drugih se spet pojavljajo bolečine v želoecu pri praznem želoecu. V takih primerih velja bolečine omiliti z uživanjem primerne hrane, ki nam, pravilno uporabljena, popolnoma odstrani bolezen. Seveda pa je često kriva bolečin tudi nesmotna in nepravilna prehrana, kar se kaže posebno pri ljudeh, ki preveč jedo. Tisti, ki trpi na pomanjkanju želočne kisline, ima občutek polnega želoeca, po vsaki jedi se mu kolca, nima pravega teka in tudi ne prebavlja pravilno. Zadnjo besedo v diagnozi pa ima kemična preiskava želočnega soka, ki se mora večkrat ponoviti pri praznem želoecu in tudi potem, ko bolnik užije nalašč za to pripravljene jedi. Rentgeniziranje na žalost v večini takih primerov nič ne pove in se na to metodo tukaj ni mogoče zanašati.

V zdravljenju tega stanja, ki često pomeni odvrtno želočnega raka, igra glavno vlogo poleg nekaterih primerih zdravlil, katere zapiše zdravnik na podlagi svojih preiskav, dietična prehrana. Že dunajski zdravnik Moszkowitz je svojčas opomnil, da je kriva večine primerov želočnih boleznih preobilna, zlasti profinjena in prezačinjena hrana. Seveda prispevajo k temu svoj delež še drugi vzroki — uživanje alkohola, kave in nikotin, ki silijo želocev in čreva k vnetju in s tem nekako ustvarjajo podlago za rak. Ljudje pa ne bi smeli zapadati tudi v nasprotno in misliti, da se da pred rakom očuvati z uživanjem presne hrane. Tudi presna hrana, ki se ne uživa zmerno, lahko več škoduje nego koristi. Škoduje pa zategadelj, ker otopi želocev in tudi sicer oslabi organizem. Nad vse važno pa je temeljito in dobro žvečenje, ki podpira želocev v najznatnejši meri. Seveda zahteva

Dve fazi Lunnega mrka



Ljubljanski študentje v XVII. stoletju

V XVII. stoletju so vodili šolstvo v Ljubljani jezuiti, ki so dobili 1597. od avguštincev poslopje pri sv. Jakobu, kjer so imeli šolo. Leta 1658, so jim sezidali tamkaj kranjski deželni stanovni novo šolsko poslopje (reduto), ki je nosilo napis: Nova aedes gymnasis Labacensis — Aere ordinum Carnioliae 1658. Tu se je pričel pouk 14. avgusta 1658. V zahvalo in čast omenjenim stanovom so priredili jezuiti slavnost, ki se je pričela 5. avgusta z dvednevno dramsko predstavo učencev Theodosius Lunior, tretji dan pa je bil velik zahvalni govor na mnogoštevilno zbrane kranjske stanovce.

Pouk se je vršil v latinskem jeziku. Učitelji so bili od vseh strani zapadne Evrope, učenci pa ne samo s Kranjskega, ampak tudi iz sosednjih dežel. Številni učencev prav zaradi tega ni bilo majhno. Gibalo se je med 400 in 600.

Po razredih so se imenovali učenci: parvisti, principisti, gramatisti, sintaksisti, poeti, retorici, kasisti (logisti). Vsak razred je imel svojega patrona, in sicer po vrsti: Ivana Krstinika, Angela varuha, sv. Stanislava, sv. Alojzija, sv. Frančiška Ksaverija, sv. Ignacija, sv. Tomaža Akvinskoga. Zaščitnica vse gimnazije je bila sv. Katarina. Svoje patrone so slavili z mašo, s spovedjo, z obhajiljo, z litanijami in s procesijami, pri katerih so nosili vence in bakle.

Šola se je pričela navadno prve dni novembra, končala pa zadnje dni septembra. Če se je končala v prvi polovici septembra,

se je začela v drugi polovici oktobra. Začetek pouka so naznanjali v nekaterih letih z zvonjenjem.

S čim so izpodbujali študente k učenju

Ob sklepu leta so javno prečitali po vrsti doseženega uspeha imena onih učencev, ki so bili sposobni za višji razred. Najboljši so bili pohvaljeni in so dobili lepe nagrade. Da bi pa zadnji vsaj na videz ne bili zadnji, so pristavljali izmišljena smešna mena, na primer iz sintakse prestopi v poetiko: Leonardus Confutius, Mandarinus Landstreichenus; iz grammatike v sintakso: Gabriel Rusticulus Grobianensis, Casparus Irlandus, Antonius Nihilaufmerkius. Liber baro a Faulenthal.

IZPREDILOVA so jim dajali le po potrebi, ker so jih učenci zlorabljali. Pomrejali so jih ter z njimi beračili (pauper studiosus sum, peto vitium) — reven študent sem, prosim za popotni dar). Pritožbe nad ljubljanske študente so prihajale glede tega celo z Dunaja in iz Gradca.

Včasih, na primer leta 1609, so javno nabili od poetov in retorjev napravljene verze in govore. Prav tako so dali javno in rešite uganke, katerih rešitev se je nagradilo z dragocenimi darili. Ker so se pa zavoljo razdelitve teh daril vneli preprič, je rektor prepovedal drage nagrade.

Prirejali so tudi med letom dramske predstave (v prozi in verzih) in nastopali

v dialogih ter kot deklamatorij. Naslovni predstav so nam večinoma ohranjeni. Snov je vzeta skoraj izključno iz sv. pisma ali iz zgodovine. Predstave so se vršile največ v latinskem jeziku. Repertoar so si izposajale šole druga od druge. V dnevnikih se imenuje poleg naslova igre redko pisec, tako na primer Poljak Miha Kembski kot avtor drame Extremi iudicii dies (Poslednja sodba) ki so jo igrali novembra, 1635. V nemškem jeziku so igrali istega leta na veliko soboto Kristusova agonija na vrtu, prav tako pa 14. marca 1660 v cerkvi neko dramo, katere naslov se ne omenja.

Igrali so v cerkvi, v šoli ali tudi na prostem, na primer 16. maja 1656 v prisotnosti deželnega glavarja na vrtu ob mestu (in horto suburbano) ali 22. junija istega leta dramo Maximilianus Archidux na dvorišču pred cerkvišo ob novem šolskem poslopju. Vsaka predstava je imela svojega mecenca. Ti so bili kranjski deželni stanovci, deželni glavarji ljubljanski škofi, stiški opati (zlasti Jakob), ljubljanski dekani in novomeški preštri, razni plemiči (posebno baroni), poznejše knezi Eggenbergi) itd. Mecenci so poklanjali nagrade in obdarovali tudi učitelje, kadar so obiskali šolo. Za učitelstvo so prijelji gostije in se dali tudi od kolegijske pogostitvi z drugimi imenitniki vred (procer sumpserut prandium apud nos).

K predstavam so prihajali zastopniki oblasti, plemstvo, duhovščina ter imenitnejše meščanstvo, toda samo moški. Šele 1635. se omenjajo med gledalci dame, pri predstavi v petek po debelem četrniku leta 1653.

(Obed Domitiana) so bile tudi dame navzoče, toda brez povabila. Tega leta so imeli učenci v februarju tri dni prosto zaradi turnirja (hastiludium), ki so ga priredili deželni stanovci v Ljubljani. Garderobe niso mogli imeti slabe, ker omenjajo nabavke. Kasisti so razpravljali do leta 1654./55. v »circulih« o učenih vprašanjih. Obnovljeni so bili ti circuli leta 1664, ko so kasisti disputirali na pohvalen način o 12 tetah z dvema frančiškoma, lektorjema teologije. Da bi vzbudili in vzdržali tekmovanje med učenci, so pisali v začetku vsakega meseca tekmovne naloge za dosego šolskih nadzornih častnih mest (scriptis pro imperio seu magistratibus creandis). Ta mesta so bila: censor, decurio, decurio maximus, imperator, praetor. Vskac decurio je dobil nekaj učencev, ki jih je dnevno pred poukom izprašal lekcijo. Decurio je doležil ali decurio maximus ali pa magister (učitelj). Ta je izprašal vsak dan nekaj znikrnejših učencev, da se je poučil o delu decurionov. Teh naloge je popravljval učitelj na tihem kar v šoli, decurioni pa so popravljali naloge njim dodeljenim učencev. Najboljše in najsilabše naloge so prečitani na glas.

Tudi s tiskanimi periohami so skušali vplivati na stremenje učencev. Leta 1636. so jih dali natisniti v Gradcu za 544 učencev 300, in sicer 100 latinskih, 200 nemških. Kljub temu pa je bil uspeh večkrat žalosten. Leta 1609, ni prestopil noben učenec iz retorike v logiko, ker so izstopili pred

Manj želodčnega raka?

Zavolje preproste in skromnejše prehrane v vojni dobi pravijo zdravniki, da je znatno upadlo število obolenj na želoecu. Ali lahko sodimo, da bo zavoljo tega tudi manj ljudi obolelo za želočnim rakom, neusmiljeno šibo današnjega človeka? Skrbno sestavljeni statistični pregledi pravijo, da umre za želočnim rakom približno 5% oseb, ki prekorajajo 40. leto svoje dobe. Med nesrečniki, ki trpe na raku, pa pokosj smrt celo 30% vseh za želočnim rakom bolnih. Zdravnik Hurst, ki se je zategadelj poleg mnogih drugih znanstvenikov z vso vnemo posvetil proučevanju vzrokov nastanka te bolezni in je tudi sestavljal seznam zaščitnih pravil, ki se jih velja držati, da se želočni rak ne razvije, je svoja izkustva strnil v naslednje:

Očividno je, da se rak v nštevilnih primerih razvije na podlagi kroničnega želočnega katarja; tega pa povzročata časih premočno, časih presikromno izločevanje želočne kisline. Osobe, čijih želocev izloča preveč kisline, trpe pri polnem želoecu na hlipanju in na žgočem občutku, spontinjajočem na grenčico. Pri drugih se spet pojavljajo bolečine v želoecu pri praznem želoecu. V takih primerih velja bolečine omiliti z uživanjem primerne hrane, ki nam, pravilno uporabljena, popolnoma odstrani bolezen. Seveda pa je često kriva bolečin tudi nesmotna in nepravilna prehrana, kar se kaže posebno pri ljudeh, ki preveč jedo. Tisti, ki trpi na pomanjkanju želočne kisline, ima občutek polnega želoeca, po vsaki jedi se mu kolca, nima pravega teka in tudi ne prebavlja pravilno. Zadnjo besedo v diagnozi pa ima kemična preiskava želočnega soka, ki se mora večkrat ponoviti pri praznem želoecu in tudi potem, ko bolnik užije nalašč za to pripravljene jedi. Rentgeniziranje na žalost v večini takih primerov nič ne pove in se na to metodo tukaj ni mogoče zanašati.

V zdravljenju tega stanja, ki često pomeni odvrtno želočnega raka, igra glavno vlogo poleg nekaterih primerih zdravlil, katere zapiše zdravnik na podlagi svojih preiskav, dietična prehrana. Že dunajski zdravnik Moszkowitz je svojčas opomnil, da je kriva večine primerov želočnih boleznih preobilna, zlasti profinjena in prezačinjena hrana. Seveda prispevajo k temu svoj delež še drugi vzroki — uživanje alkohola, kave in nikotin, ki silijo želocev in čreva k vnetju in s tem nekako ustvarjajo podlago za rak. Ljudje pa ne bi smeli zapadati tudi v nasprotno in misliti, da se da pred rakom očuvati z uživanjem presne hrane. Tudi presna hrana, ki se ne uživa zmerno, lahko več škoduje nego koristi. Škoduje pa zategadelj, ker otopi želocev in tudi sicer oslabi organizem. Nad vse važno pa je temeljito in dobro žvečenje, ki podpira želocev v najznatnejši meri. Seveda zahteva

žvečenje dobre zobe, zato ni brez pomena stanje našega zobovja. Samo tisti, ki ima dobre zobe, se bo lahko boril z uspehom proti nastajajočim nevarnostim za želočne bolezni. Pravilna nega zob namreč onemogoča razne okužbe in zastrupljenja, o katerih se je zadnja leta že toliko razpravljalo na kongresih zdravniških strokovnjakov. Nič manj važno je pravilno ravnanje z bolnimi bezgavkami v grlu, ki škodujejo želoecu deloma s požiranjem nezdrave sline, deloma ga obremenjujejo s splošnimi infekcijami, ki imajo često svoj izvor v bolnih bezgavkah.

Kdor se hoče torej pravočasno očuvati raka, bo resno pazil na svoj želocev in ne bo podpiral nastanka bolezni z nemarnostjo, ki lahko tudi danes ustvarja pogoje za to šibo človeštva, ki stopa vsak dan bolj na mesto dosevanje zavratne morilke človeštva — jetike.

Židovska

V brzovlaku Budimpešta—Dunaj se je vozil v kupeju II. razreda za nekadilce Madžar, njemu nasproti pa je sedel Žid Siegfried Pechfaden. Čez nekaj časa Pechfaden izvilce pipo iz žepa, se komodno iztegne in začne kaditi. Madžar ga srepo pogleda in reče: »Opozarjam vas, da je tu kupa za nekadilce — tu je kajenje prepovedano.«

Pechfaden se naredi, kakor da ni slišal, in natlačil pipo še enkrat. Tedaj Madžar vnovič zavpije: »Prenehajte že, prosim vas, ker bom sicer poklical spovednika!« Ker je Pechfaden navzlic temu lepo ka lil, je Madžar v resnici poklical spovednika, ki je pozval Pechfadna, naj se umakne iz kupeja ali pa naj neha pušiti. Zdaj šele je vzel Pechfaden pipo iz ust in mizno odgovoril: »Dobro, ampak pogledite najprej gospodov vozni listek!«

Spovednik je pogledal Madžarovi vozni listek in videl, da je vozni listek III. razreda. Z ukorom ga je odpravil v III. razred. Na dunajskem peronu sta se oba sopotnika spet srečala in Madžar je ogovoril Pechfadna: »Kako ste pa vedeli, da imam karto III. razreda?«

»Del vaše karte,« je odgovoril pechfaden, »vam je gledal iz žepa, pa sem videl, da je enake barve kakor moja!«

»Dober dan, rad bi kupil radio na obroke.«

»Radi ga damo. Ali imate kakšna priporočila?«

»Seveda. Zadnji trgovec, pri katerem smo radio kupili, vam bo potrdil, da ni bilo na aparatu niti ene praske, ko je prišel zopet ponj!«

izpitom vsi retorji razen enega, za višji razred nespošobnega. Ni bilo redko šolsko leto, da so morali zaradi zanikrosti prenesti nekaj učencev iz višjega v nižji razred. Leta 1654. pa prvi dnevnik, da so opazili to leto prvi študentih napredek v verskem in znanstvenem pogledu, kar naj dokazuje to, da so stopili to leto v red jezuitov trije k bernardincem, frančiškancem in avgustincem je šel pa po eden, medtem ko že tri leta prej ni bilo nobenega priplava za jezuite.

V splošnem se pa razbere iz dnevnikov, da je bil v tej dobi zunanji vpliv za prestop iz razreda v razred močnejši kakor ocene profesorjev. Izrecno poudarja to dnevnik leta 1670.

Kako so živeli študentje

Da so jih držali v verskem pogledu strogo, je umevno. Hoditi so morali k maši, k obhajilu, k litanijam in procesijam. Tudi izostanek od litanij in procesij se je kaznoval. Prav tako so zahtevali, da so prihajali k procesijam in splošnih cerkvenim obredom z rožnim vencem.

Med mašo so morali ves čas klečati, le plemiči so smeli v klopi, a sedeti so smeli le grofi.

Na splošno so uživali plemiči protekcijo. Marsikaj ni bil zavoljo svoje plave krvi izključen. Leta 1670. se poudarja, da se baroni ne smejo klicati v šoli illustriissimi, ker pripada ta naziv le grofovm, katere bi morali sicer zvati celsissimi, s čimer pa ne bi bilo zadovoljno aebo (si dicit placet).

Pridigje so bile latinske. Ko so imeli 22. junija 1651 slovesno mašo ali za praznik

Stara Libija

Neskončna v svoji prostornosti se dozdeva Evropcu afriška puščava. Videti je, kakor da nima za človeka nobenega pomena. Toda po severnem delu Afrike so od današnjega Sueskega prekopa do Gibraltarske ožine segala že zgodaj tista ljudstva, ki so se naseljevala v robne predele Sredozemlja. Čeprav gre v splošnem za širen puščavski pas, ki je rodovitnejši samo ob zelenih in vodnjakih, medtem ko žarita vse drugod pesek in skala pod pekočim soncem, je bližnje Sredozemsko morje kot zvezna cesta med celinami Evropo, Azijo in Afriko vedno znova pripomoglo k temu da so se ljudstva vroče pripravila za severnoafriške puščave.

Ze stari Egipčani so prodirali proti zapadu in se skušali prebiti skozi puščavo. A medtem ko je faraonovim vojskavcem uspelo, da so državo razširili na sever vzdolž Nila do morja in na vzhodno stran daleč preko Sinajskega polotoka skoraj do Srednjega vzhoda, je neizprosna puščava na zapadu njihovo prodiranje kmalu ustavila. Preko libijske skalne planjave faraoni nikoli niso prodrli za dalj časa. Tudi tujim vdrcem, kakor perzijskemu kralju Kambizu, ki je prodiral vzdolž obale, se puščava ni vdela. Stari Egipčani niso mogli tu opraviti ničesar že zato, ker njihova država, čeprav je ležala ob Sredozemskem morju, vendarle ni pokazala nikoli ambicij, da bi si osvojevala gospostvo nad morjem.

Ptolemeji so pozneje spoznali važnost obročnih obalnih dežel in njihovih zaščitnih pristanišč. Pozvali so v Cirenajko iznajdljive Grke, ki niso svojemu poslovemu duhu poznali nikjer mej in ki se niso bali niti pekočega puščavskega sonca. Ti Grki so ustvarili cvetoče libijsko peterometlje: Kireno, Apolonijo, Ptolemaido Arsinajo in Bereniko. Posebno pod kraljevo, po kateri je dobilo zadnje mesto svoje ime, se je želelo, da je stari faraonski sijaj na novo oživel. Mesta ob obali so postala prave metropole tedanjega časa, veličanska armada sužnje je spremenila obalno puščavo v en sam vrh. Daleč v notranjost libijske puščave so segala naselja in posestva ptolemajskih in aleksandrijskih velikašev. Brze karavane so prenašale blago od naselja do naselja.

Potem so zasedli obalo rimski orli. Republika vajakov in poznejša država cezarev, ki sta stremeli po vladni nad Sredozemskim morjem, sta spoznali vrednost afriške obale na drugi strani morja. Po silovitih spopadih, ki spadajo med najponosnejša dejanja sredozemske zgodovine, so si Rimljani zagotovili oblat nad severno afriško obalo. V Libiji so se naselile po utrdbah daleč v notranjosti rimske garnizije, peterometlje je dobilo rimsko upravo. Skupaj s Kretjo, ki je veljala že tedaj za severno zaščitnico tega prostora, je dežela predstavljala rimsko pokrajino Libijo. Postala je polagoma prava žitnica večnega mesta, njeno obrobje se je spremenilo po tisočih vodnih jarov in cvetoč vrt.

Toda okrog leta 664 je Rim izgubil svoje položaje v Afriki. Blagostanje mu je vzelo moč, a le trdi vojski lahko gospodujejo nad puščavo in njenimi grozotami. Takšni so bili Arabci, ko so trčili ob ostanke rimskega imperija. V neverjetno kratkem zmagovalnem pohodu so zdrveli njihovi konje-

niki preko dežele in poneli prerokovo zastavo do zapadnih mej Severne Afrike in še dalje v Južno Evropo. Ves vzhodni in južni sredozemski prostor je padel pod arabsko oblast. Takrat se je najbolje izkazalo, da je Sredozemsko morje samo most, ki veže dežele in ljudstva. Z nasprotno afriške obale je tvegati osvajalet Tarik veliki skok na staro celino in mavrsko gospostvo nad Spanijo, ki je trajalo stoletja, je bilo posledica tega tveganja.

Ko so pa Osmani stopili na mesto Arabcev, je severnoafriška obala izgubila precej svojega pomena. Turki so si odprli na evropskem jugovzhodu namreč druge poti v oščje celine in Libija je zapadla v spanje, ki je trajalo stoletja. Sele 1912 si je Italija preko Sredozemskega morja odprla svoje okno v Severno Afriko. Ob tem času je bila puščava odvrnila že vse človeške prode, rimske in arabske vrtno pokrajine so se bile utopile v pesku, pesek je bil razširil

Zgodba s starim bodalcem

V Rio de Janeiro je bil v muzeju za čuvajva José Pinto, ki se je na nenavaden način zapletel v zločin ter zakrivil smrt svoje žene.

Nekoga dne je Pinto postal pozoren na neznanca, ki si je kakor drugi obiskovalci ogledoval zbirke v muzeju. Pred vitrino, v kateri so bile spravljene razne vrste orožja starih Inkov, pa je obstal kakor ukopan. Ko je čas obiska potekel, ga je moral čuvaj opomniti, naj gre. Naslednji dan je vnovič prišel in spet se je ustavil pred vitrino z orožjem. Potem se je s čuvajem zapletel v pomenek. Prosil ga je, naj mu dovolj, da si lepo izdelano bodalce, ki je bilo med drugim orožjem v zbirki, vzame za teden dni s seboj — tako rad bi si izdelal enako bodalce, potem pa mu ga prinese nazaj. Samo ob sebi se razume, da usluge ne mara zastonj — ponudil mu je lepo nagrado. Čuvaj se je prigorvarjanju vdal, mož je odšel nagrado in odnesel bodalce. Pinto pa je bil ves teden na trnju, da ne bi kdo opazil, da bodalca manjka, še bolj pa je bil v skrbeh, da neznanca sploh ne bo nazaj. V nervozni naglici je čisto pozabil, da bi si bil vzel njegov naslov.

Toda neznanec je bil pošteni, točno čez teden dni je z bodalcem prišel nazaj. Ni pa še čisto gotov s kopijo, je rekel, zato ga prosil, naj mu bodalce še posodi za nekaj dni. In vnovič mu je ponudil čedno vsotico za nagrado. Čuvaj pa ni hotel slišati o tem, preveč se je bal nenadne kontrole. V pogovor se je vmešala tudi žena, ki je prigorvarjala možu, naj vendar napravi uslugo. Med besedovanjem je mimogrede vzela bo-

SKOTSKA

Škot se je peljal iz Edinburha v London. Na vsaki postaji je tekel z vlakca k blaginji in se hitro vrnil. Ko je storil to že petič, ga je vprašal sopotnik, kakaj to dela.

»Zavoljo srca,« je odvrnil škot. »Zdravnik pravi, da je z menoj lahko vsak trenutek konec, zato si kupujem vozne listke samo od postaje do postaje.«

svojo oblast do malih, nepomembnih, v vročini dušečih se obalnih mest. Toda s občudovanja vredno vnemo je Italija v nekoliko desetletjih izgrala puščavi velike predele z namenom, da spremeni Libijo spet v svojo žitnico.

S čisto zemljepisnega stališča opazimo v Libiji dva krajinska tipa: golo peščeno puščavo, ki prehaja proti Egiptu v skalno puščavo in se na jugu navezuje na osrednji afriški puščavski pas, ter gorato deželo ob obali Cirenajke. Barka el Homra so Arabci imenovali to pokrajino, Rdečo Barko. Gre za globoko s soteskami prepreženo apnenčevo visoko planoto, ki sega do višine 600 m in v Džebel el Ahdar tudi v višino 666 m. Male obalne reke, ki v veliki vročini rade usahnejo, določajo podobo te pokrajine. Rdeči Barki, ki razpolaga še z nekaj vegetacije in se ponaša v gorah celo z mahinami gozdovi iz klekovine, v nižinah pa z oljkami in palmami se priključuje Barka el Beida, Bela Barka, ki daje rast samo nizkemu grmičju in trdi travi ter prehaja v svojem gričevju ter v soteskah že v popolno puščavo.

dalce v roko, mož pa ga ji je razburjen iztrgal. Pri tem je ženo čisto narahlo ranil v prst. Neznanec je odšel, ženo pa so kmalu nato napadle silne bolečine. V dveh urah je v mukah umrla. Inkovsko bodalce je bilo zastrupljeno in strup je po dolgih letih še zmerom učinkoval.

Kljub olajševalnim okolnostim je sodišče Pinto obsodilo na tri leta ječe. Policija je sicer na vse kriplje potzvedovala za neznanca, ki je dal povoda vsemu žalostnemu dogodku, a vse iskanje je ostalo zaman.

Križem sveta

All so vrbaci škodljivi ali ne, o tem si bomo počasi na jasnem. Resnica bo, kakor po navadi, neke v sredi. Vsekakor so vrbaci lahko zelo škodljivi in vsiljivi, lahko so pa tudi jako koristni in ljubeznivi. Manj znano pa je, da so vrbaci tudi zelo bojeviti. O tem nam pripoveduje neka stara kronika iz Heidelberga in sicer iz leta 1691. V marcu tistega leta je kronist zapisal naslednji čudni doživljanje: »Te dni smo opazovali na trgu tisoče ptic, ki so v velikih jatah planile druga na drugo in se je pričela pravcata bitka. Med silnim vrščenjem so se sovražniki obdelovali s kljuni in na stotine krvavečih, umirajočih ptičev je padlo na trg. Šele po daljšem času je bila bitka končana in so se preostale jate razkropile. Dognali smo, da so bili ti srčiti bojovníki sami vrbaci, in sicer so se borili poljski vrbaci z navadnimi.«

Tri in trideseti si je nogo zlomil. Pred dnevi so norveški listi v Oslu zabeležili, da je 25 letni Harald Thorssing tako nerodno stopil s tramvaja, da je padel in si zlomil desno piščal. Dogodek sam na sebi ne bi bil nič posebnega, če ne bi bili zdravniki v bolnišnici ugotovili, da je poškodba, ki jo je Thorssing doživel, že 33. te vrste v njegovem življenju. Dejstvo gre na rovaš Thorssingove bolezni, ki je na srečo zelo redek pojav in se imenuje »fragilitas ossae«, nekakšna krhkota kosti. V svojem kratkem življenju je mladi mož, ki je sicer slušatelj prava, prebil tri leta v raznih bolnišnicah, ker si je 21 krat zlomil levo, 12 krat pa desno nogo. Ko mu je bilo 17 let, je imel že 20 fraktur za seboj. Zdravniki so mu nasvetovali, naj čim bolj poredkoma hodi po javnih ulicah in naj se posveti poklicu, ki mu bo dopuščal kar se da mnogo muditi se na varnem pod streho.

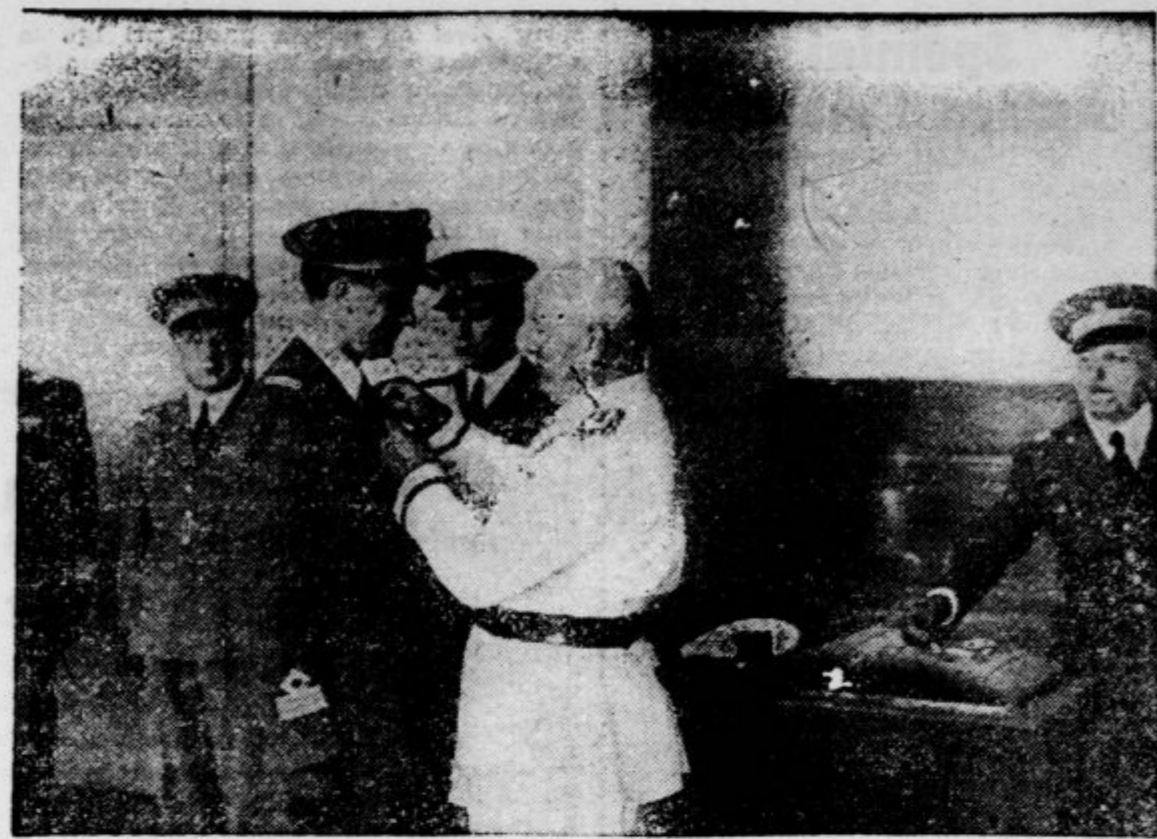
Z vinom so ugasili požar. V Châteauneufu v Franciji je nedavno izbruhnil požar v skladišču znamenite vinske trvdke »Châteauneuf du Pape«. Ogenj se je začel v bližnjem poslopju, veter pa ga je prenesel v skladišče in zajel predvsem s hrambo praznih sodov, ki so čakali, da se napolnijo s kapljico po trgatvi. Skladišče je zagorelo kakor bakla in gasilci so kmalu potrošili vso vodo, ki je bila za gašenje na razpolabo. Nevarnost je grozila že kletem, v katerih so bila shranjena izbrana vina. Da jih rešijo, so se v stiski odločili, da živčujejo nekaj velikih sodov vina, ki so bili pravkar pripravljeni za prevoz. Črpalke so začele v ogenj sipati ogromne curke božje kapljice, ki so zublje v resnici kmalu udušili. Tako so gasilci porabili okrog 20.000 litrov vina, da so ga nad 80.000 litrov rešili.

Inserirajte v »Jutru«

begu preceptorja, so zabranili gojencu obisk šole tako dolgo dokler ni bil instruktor zamenjan. Denar so si služili tudi s predstavami. Sredi januarja 1651 so igrali zvečer po ulicah v nemškem jeziku komedijo »Zima in poletje«. To pa ni šlo brez nesposobnosti. Šola je kaznovala klovodovo s tem, da se je moral v učilnici retorike pred součenci v vreči bičati. Ker pa so bili igralci res reveži, so jim ponovno igranje dovolili, toda brez ženskih vlog. Zaradi zasluzka so največkrat igral, Paradiž. Ker je bila njihova igra leta 1651 nedostojna, so jim prepovedali nadaljnje igranje Paradiža in podobnih iger. Toda že naslednje leto so dobili za predstavo Paradiža v nočnem času zopet dovoljenje. Dnevnik hvalel igro študentov v tem letu in v letu 1660. Leta 1670, so dobili dovoljenje igrati Paradiž izven mesta v deželnem jeziku. Študentske igre so bile prepovedane v celoti z dvornim dekretom z dne 19. decembra 1768. Muzikanti med študenti so si služili v predpustu kruh z muziciranjem po gostilnah. Hodijo so igrati tudi na deželo k cerkvenim slovesnostim.

Kako in zaradi kakšnih grehov so bili študenti kaznovani

Navadno niso smeli biti študenti po deveti uri na ulici. Dobili so jih pa po enajstih, a ne same. Zabavali so se, peli in plešali z dekletji.



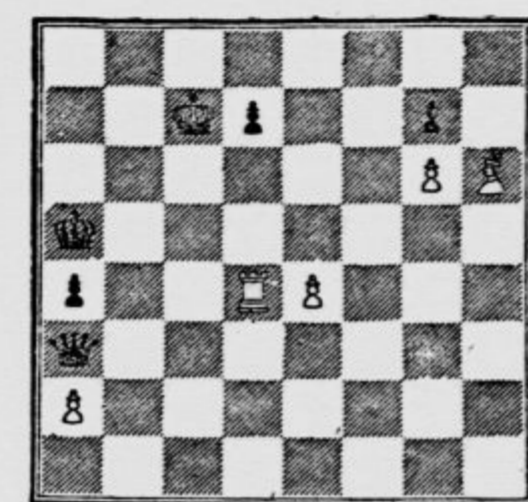
Il Duce consegna la medaglia d'argento al Valor Militare al capitano pilota P. Magini per i voli su Asmara e Roma—Tokio—Roma — Duce izroča srebrno kolajno za vojaške zasluge stotniku pilotu P. Maginiju za polete nad Asmaro in Rim—Tokio—Rim

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

315. Kako se zmanjzani tenise se imenuje?
316. Kaj je evfemizem?
317. Odkod je Donava plovna?
318. Kaj pomenijo besede »ampera«, »volta«, »volt-ampera«?

Je prihajal naravnost proti njemu. Tedaj mu je Jaka dejal, da laže, kajti njega je svetloba na isti način slepila, pa je nemogoče, da bi prihajala tudi proti Jaki, ki je stal vendar na povsem drugem mestu. Kdo izmed njih je imel prav?

319. Šahovski problem



Beli na potezi zmagata

320. Zaton

Miha in Jaka sta opazovala sončni zaton z dveh različnih mest na obali. Pozneje je Miha pripovedoval, da ga je jarka sončna svetloba skoraj oslepila, nje odsev v morju

ANEKDOTA

Rubinstein je priredil v nekem mestu koncert. Do predzadnjega dne je bilo v predprodaji oddanih zelo malo vstopnic, prireditveni odbor je bil hudo poparjen. Rubinstein je ostal flegmatičen. Ko mu je eden izmed odbornikov potožil: »Bojim se, da bo koncert slabo obiskan!«, je odvrnil glasbenik: »Da, gospod, meni se tudi tako zdi — a zato bo bolj akustičen!«

VSAK DAN ENA



»Zakaj gledaš ves čas samo papana namesto igre?«
»Zato, ker je dosti bolj smešnej!«



Battellj armati dell'Armata Italiana in Russia in servizio di perlustrazione su un fiume nella regione del Don — Oboroženi čolni Italijanske vojske v Rusiji na pregledovanju po neki reki v donskem ozemlju

sv. Ahaca ali v prošlavo zmage nad Turki, je v dnevniku pripomnjeno, da je bila pridna slovenstva in nemška (slavonica et germanica concione habita). Študenti so imeli tri verske kongregacije: congregatio latina, congregatio germanica (ta se ni rada družila z ostalima), congregatio Beatissimae Virginis Assumptae (Marijina družba, ustanovljena 1607). Procesije so prirejali z učitelji največ na Rožnik, razvrščeni po razredih in parih (pio ordine per classes), potem k Božjemu grobu v Štepanju vas in k cerkvi Materae božje na Fužinah, pa tudi v Ljubljani iz ene cerkve v drugo. Vračali se niso v parih, pač pa se je gledalo, da niso delali hrupa. Tudi bičarje (flagellantes) so imeli študenti v svojih vrstah. Potuk se je vršil predpoldne in popoldne vse leto v isti izomeri, le v pasjih dneh (canicularibus) se je skrčil za eno uro in olajšal. K začetku šolskega leta so prihajali študenti nerodno. Prišla jih navadno ni niti polovica. Nekateri so se javili šele o božiču. Podaljševali so si svojevoljno tudi božične in velikonočne počitnice ali so izostajali od pouka čez da so si šli domov po živež, in izginjali iz šole pred sklepom leta. Le plemiči so delali izjemo. Leta 1666, sta bila ob začetku šolskega leta v retoriki dva učenca, v ostalih razredih jih je bilo prav malo (paucissimi). Temu neredu je bilo največ krivo pomanjkanje hrane. Leta 1666, na primer so razglasili 3. novembra odredbo deželnega glavarja, da se ne sme sprejeti v šolo noben učenec, kj se ne more izkazati z zadostno

množino živili. Posledica je bila, da je nekaj Kočvarjev zapustilo šolo. Pogled učencev se je vrsil leto za letom glede nadarjenosti in preskrbe s hrano. Slabo nadarjeni učenci in oni brez živila so se zavračali (quod de cerebro parum, de anima nihil habebant). Mesto se je branilo revežev, ker so z beračenjem zelo nadlegovali meščane in ker so izgubljeni študenti, katere bi bilo treba vrniti k plugu in do'nu, množili vrste vagabundov (mittendi ad aratrum et opificium neque enim omnes fieri debent domini vel parochi: hinc tot vagabundi clerici hic Labaci). Zakasnelce so kaznovali s tem, da so morali v razredu na tleh sedeti, da so jih pridžali v nižjem razredu za čas zamude, zakasneli ponavljajči so morali za dobo za mujenega časa razred pometati. One ki so neopračeno zamudili posamezne lekcije, so kaznovali profesorji pri katerih so izostali, z denarnimi kaznami. Globo je dobil učenec, ki je razred pometal, ali kak reven »učencec«. Nered glede prihajanja v šolo je bil v nekaterih letih tak, da vzhujede dnevnik leta 1665, da bo konec šole, če ne neha ta razvada (nisi his abusibus obviam eatur, paulo post studia nostra totaliter ruinantur). Kakim 30 študentom je dajal hrano kolegij. Nekaj si jih je iskalo zasluzek z »strukcijami. Instruktorji so se imenovali praepetores. Da bi pa ne prišli do instrukcij nevedni (n. pr. ponočnjaki) ali izključeni študenti, je šola pazila na privatno poučevanje. Če je imela neka hiša šola neju-

23. in 24. junija so žgali na ulicah kresove. Ker je prišlo pri tem do nesposobnosti se jim je zažiganje kresov ali v splošnem prepovedalo ali pa vsaj nesposobno vedenje ob ognju. Gostilne, sumljive hiše, igranje kart, prepevanje pod okni — to se jim večkrat prepoveduje, torej ni bilo redko. Posebno hude so pritožbe zaradi kart leta 1652. (si quando, nunc maxime. viget chartarum usus). V predpustnem času so letali po ulicah kot maškare. Zunaj mesta stanujoči študenti so prihajali v mesto našmjenjani. Prepovedano jim je bilo kovanje — na prostem, zaradi nesposobnosti. Tudi nošnja mečev je bila zabranjena. Pretepi z vojniki in z raznimi obrtniki niso redki. Leta 1654, je bil izključen logik Andrej M l a k a r, ker je razžalil klobučarski ceh. Ob koncu marca 1651 so bili zatoženi trije študenti višjih razredov, da so občevali z vlačugami (cum meretricibus). Vse tri so profesorji najprej pretepli s šibami (datae sunt illis a professoribus virgae), nato je bil najhujši med njimi izključen. Ker pa so prosili za francijskani, so mu dali izpričevalo, da bi šel lahko drugim študentom. Tudi enega od ostalih dveh bi bili izključili, da ga ni rešil njegov plemiški stan (nisi propter nobilitatem aliquid debisset dissimilari). Zaradi mesnega poželenja (ob vitium carnis) so bili študenti tepeni (not so jih pa postili. Kazni so bile: ukor, zapor (carcer), šibanje, izključitev (če ne iz šole, pa iz kon-

gregacije). Zapor je trajal nekaj ur ali pa ves dan od pričetka dopoldanskega pouka do konca popoldanskega (ob vodi in kruhu). Zapor je bil pod zvnikom cerkve. Kdor je bil obsojen na šibanje, se je tepel ali sam ali je bil tepen od profesorjev vpricho svojega ali več razredov. Pri tem so ga vtknili navadno v vrečo. V vreči in pokriti (indutus sacco et cappa) so delali tudi pokoro. Spokornjenci so bili včasih ponovno sprejeti v šolo, toda na težke prošnje in v obleki kaznovanih (in veste disciplinantium post multas preces). Kaznovanih je bilo včasih toliko, da so kot spokorniki imeli svojo procesijo (processio disciplinantium). Izključitev se je izvršila ali z objavo v razredu ali v vseh razredih ali z javno objavo. Izključitev zaradi »tajnih grehov« se je sporočila samo grešniku, toda za grešnika in grehe so kmalu izvedeli vsi razredi. Če je kdo tožil študenta na sodniji, je preiskavo izvedla šola. Dr. J. L.

Na večer pred neko bitko se je javil mlad poročnik maršalu Poiras in ga prosil za nekoliko dni dopusta. »Čemu vam bo dopust?« ga je vprašal maršal nezaupno. »Prejel sem danes vest, da mi je oče težko obolel.« Maršal, ki se ni mogel izbežiti vtisa, da se hoče mladi častnik izmuzniti vti, je malo pomislil in dejal: »Pojdite, gospod, pojdite! Vidim, da dobro poznate zapoved, ki pravi: Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel!«

Kronika

*** Knez Hugo Maksimiljan Windschgrätz** padel za domovino. Dne 22. avgusta se je pri neki letalski vaji z lovskimi letalom smrtno ponesrečil letalski podporočnik Hugo Maksimiljan knez Windschgrätz, star komaj 28 let. Mladik knez je bil vzgojen v strogem duhu, kakršen je bil v njegovem knežjem rodu od nekdanj loma, njegova načela so bila domovina, vera, rodnina. Obiskoval je vojaško šolo v Pinerolu, nakar je bil kot rezervni podporočnik dodeljen genovškemu konjenišnemu polku. Ob pričetu vojne pa je resigniral na svojo vojaški čin in kot prostovoljec vstopil med letalce, da se mu je tako izpolnila davna želja. Pozornost je vzbudil svoj čas v poiznadi nad kanalom La Manche. Položil je izpit za pilota-lovca, kmalu nato pa se izpit za letalskega podporočnika. V tem svojstvu se je pravkar vežbal za odhod na fronto, ko ga je zatekla tragična smrt. Bil je vzoren drug svojih dveh bratov, Maksimiljana in Friderika, izmed katerih je prvi letalski poročnik, pilot bombnika, ter se je udeležil vojne v Afriki, v Španiji in vojne, ki jo preživlja zdaj, drugi pa je artiljerijski častnik nemške vojske in se bilje na vzhodni fronti.

*** Šef slovaškega generalnega štaba** je prisel v Rim. V Rim je prisel šef slovaškega generalnega štaba pokojnik Totarik v spremstvu svoje soproge in svojega tajnika.

*** Odposlanci slovaške mladine v Rimu.** V Rim je prislo odposlanstvo slovaške mladinske organizacije. Odposlanci bodo kot gostje GIL-a ostali nekaj časa v prestonici.

*** Železniška konferenca v Sofiji.** Te dni se je v Sofiji zaključila mednarodna konferenca o železniškem prometu, ki so se je udeležili predstavniki Italije, Nemčije, Rumunije, Madžarske, Hrvaške in Bolgarije. Konferenca je razpravljala predvsem o vprašanjih, ki se tičejo prevoza kmetijskih pridelkov iz južne in podonavske Evrope v ostale evropske dežele.

*** Povečanje aleksandrijske bolnice.** V ponedeljek so v bolnici sv. Antona in sv. Blaža v Aleksandriji otvorili nov paviljon Princeze Pijemonteke, ki je namenjen bolnikom I. razreda. Paviljon ima lepe, velike sobe, v katerih sta po dve postelji, ena za bolnika, druga pa za njegove svojoce, da lahko tudi čez noč ostanejo pri njem. Poslopje so pridružene sobe za zdravnike, velika operacijska dvorana in pa velika hala, ki služi bolnikom kot družabno zbirališče. Paviljon je veljal 800.000 lir.

*** V Savoni odkrivajo dragocene umetnine.** Ni še dolgo tega, ko je veliko zanimanje zbudila vest, da so v hiši g. Marija Noye v Savoni odkrili sliko, o kateri so strokovnjaki potem dognali, da je Leonardova »Madonna del Gatto« in so jo ocenili na milijon lir. Te dni pa so umetnostni zgodovinarji ugotovili, da je cav. Giuseppe Scali iz Savone sredi lastnik neke umetnine izpod čopiča velikega Tiziana. Scali je sliko dobil v dar od svojega prijatelja inž. Giuseppe Pesera iz Padove, ki je na smrtni postelji vse svoje premoženje zapustil padovanskemu Zavodu za zapuščenno dedo, samo sliko je podaril Scaliu v spomin. Nekoč se je pri Scaliu ogledal neki španski trgovec z umetninami ter mu ponudil precej visoko ceno za sliko. Nato se je Scali obrnil na strokovnjaka iz Firenze, ki je potrdil, da je slika Tizianovo delo. Slika predstavlja Mater božjo, ki obdana z angeli, blagoslovljiva dve klečeči figuri. V sredi na dnu dva dečka držita grb, po katerem bi se dalo sklepati, da je slika narajena kot poklon neki plemiški kapeli.

*** Potres v Rumuniji.** Selzmoškli zavod v Bukarešti je v nedeljo dvakrat zapored — prvičkrat ob 8.47, drugičkrat pa ob 17.41 — zabeležil potres. Epicenter potresa je bil po vsej priliki kakšnih 90 km od Bukarešte.

*** Posebne znamenke za poljsko gubernijo.** Nemško pošto ravnateljstvo za Vzhod je izdalo 15 t. m. posebne znamenke v počastitve 600letnice mesta Lublina. Znamke kažejo dele starega in novega mesta in so bile natisnjene v državni tiskarni na Dunaju. Razpečava jih razpošiljalnica znanak v Berlinu SW 68.

*** Nova knjiga o Balkanu.** V založbi Art Grafiche v Bologni bo v kratkem izšla knjiga Luigija Missionija pod naslovom »Luce e ombre sulle Dinariche — L'Italia nel Balcanico« (Luce in sence nad Dinarskim pogorjem — Italija na Balkanu). Knjiga je političnega, literarnega in socialnega značaja; in obravnava vsa vprašanja o dejanju in nehanju bivše Jugoslavije, zgodovino, književnost, običaje, politiko, rasna vprašanja itd. Missoni je znan po knjigi, ki je že svoj čas izšla v podobni smovi pod naslovom »Italija se je vrnila v Dalmacijo«.

*** Vitamin C je kriv gladu.** Nemški učejnjaki so pred kratkim dognali pravi značaj in vir gladu. Dostaj sno lakoto sicer čutili, nihče pa ni znal razložiti, kaj je v svojem bistvu. Nemški strokovnjaki za živilsko kemijo so napravili vrsto poizkusov z morskimi prašički. Hranili so jih z jedmi, ki imajo malo ali nič vitamina C. Uspeh je bil, da so morskimi prašički kazali pomanjkanje teka v izredni meri in so vidno, naglo hujšali. Ko so jim dali hrane, bogate vitamina C, pa se jim je na mah povrnil tek. Živilski kemiki sklepajo iz tega, da lakota povzroča navznoter določene količine vitamina C v organizmu.

*** 500 francoskih ladij je odšlo na lov na tunc.** Na začetku te sezone je iz francoskih luk ob Atlantiku odšlo okrog 500 ribičkih ladij na lov na tunc. V mirnem času ribiško ladjevje, ki se je odpravljalo na to pot, po navadi ni bilo večje. Lov traja dva meseca, in kakor računajo poznavalci, bo okrog 8000 ton plena, medtem ko je lansko leto vrigel lov 6000 ton. Skoraj vsa ta velika količina nalovljenih rib bo predelana v konzerve, samo kakšnih 16 odstotkov tunine se potroši sveže. Ta delež je vsako leto rezerviran skoraj izključno za Parizane.

*** Prva žrtev nove lovske sezone.** V nedeljo se je začela nova lovska sezona in iz Pavie že poročajo o prvi žrtvi, ki jo je terjala nesreča na lovu. Ravnatelj poslovalnice za prodajo metana, 32letni Mario Marchetti iz Pavie, je s tremi svojimi prijatelji odšel na lov v okolico svojega rojstnega kraja Bressana Bottarone. V njegovi družbi je bil tudi 18letni Angelino Mangiarotti, ki je letos šele prvikrat dobil pravico, nositi lovsko orožje. Ko je Mangiarotti preskočil neko jamo v gozdu, se je spotaknil in padel, pri tem pa se mu je sprožila puška v roki. Strel je zadel Marchettija v obraz. Ranjena so brz pripeljali v bolnico

v Pavio, kjer pa je kljub skrbni negi zdravnikov naslednji dan podlegel poškodbim.

*** Smrtna žrtev nenavadne prometne nesreče.** V bolnici Regina Elena v Triestu je umrl 79letni Adolf Kreisel, ki je postal žrtev nenavadne prometne nesreče. Šel je po cesti mimo stare cerkve sv. Antona, ko je pridrvel tovorni avto, zvrhano s sodi obložen. Na lepeš so se sodi sprožili in zraveli na cesto. Ljudje, ki so slučajno šli mimo, so pred nevarnostjo planili proti vratom cerkve, ki so bila odprta, pri tem pa so starega Kreisla podrli, pihodili in mu prizadejali tako hude poškodbe, da je kmalu po prevozu v bolnico umrl.

*** Za delavske menze v rudnikih,** Ministrstvo za poljedelstvo je izdalo predpise oskrbi delavskih menz, ki so priključene rudarskim podjetjem. Za delavce, ki se hranijo v teh menzah, je do konca oktobra poleg običajne količine živil, do katerih daje pravico živilska nakaznica, določen še dodatek 100 gramov krompirja in 100 gramov mesa ali konzervirane ribe ali sira ali posušene zelenjave na dan ter 1000 gramov testenin ali riža in 200 gramov maslob na mesec. Dodatna količina kruha bo dovoljena samo v zameno za krompir v primeru, če bo krompirja manjkalo, izbira med mesom, konzerviranimi ribami, sirom in posušeno zelenjavo pa se bo vršila, kakor bo teh živil na razpolago.

*** Tri nezgode.** Na kirurški oddelku ljubljanske bolnice so pripeljali Matevca Čuka, 47-letnega delavca iz Dolenjega Logatca, ki je padel in si zlomil desno nogo, Vladimirja Vidmarja, 8-letnega posestnikovega sina z Dobrove, ki je padel z drevesa in si zlomil levo nogo, in pa Milko Tomazič, 23-letno delavko iz Šmarja, ki se je s koso vrezala v levo roko.

*** Huda nevihta nad Barjem.** V ponedeljek zjutraj se je nad Barjem razbesnela silna nevihta. Kakor iz škafa je lilo uro in pol in med nalivom so švigale strele. Voda je preplavila ceste in vdiral v kleti. Na cesti proti Modugnu je bil dve uri prekinjen ves promet, dokler niso gasilci očistili prehoda pod železniško progo.

IZ LJUBLJANE

u— Spet se vrstijo sončni dnevi. Od 19. t. m. dalje temperatura čez dan ni padla izpod 26 stopinj C. Niti kratki naliv v ponedeljek popoldne ni shladil ozračja. In tako smo imeli v torek po jutrnji temperaturi 12,80° spet zelo prijeten, jasen sončen dan z najvišjo dnevno temperaturo 27,80°C. Po svetli mesečni noči se je rodilo krasn jutro, jutro popolnega Luninega mrka, o čemer podrobneje poročamo na drugem mestu. Po tej izredno lepi prirodni igri je nastal spet krasen dan. Jutrnja temperatura je bila 14°C in je že v teku dopoldneva znatno narasla. Kakor smo že pisali, je vedno vreme zelo ugodno za zorenje in stvaritvi, v sadovnjakih in zlasti še v vinogradih, ki obetajo letos zelo lepo. Vendar si vinogradniki žele tudi nekaj dežja, da bi se napele jagode. Če bo vreme še nadalje naklonjeno kakor doslej, se lahko letos nadejamo precej izdatne in zelo dobre vinske letine.

u— Zадnja pot ugledega duhovnika. V ponedeljek popoldne je bil pri Sv. Križu pokopan g. Andrej Kopitar, bivši ekspozit v Davči. Sprevod je vodil g. škof dr. Gregorij Rožman z večjim spremstvom. G. Andrej Kopitar je bil izobražen duhovnik, ki je tudi uspešno sukal pero. Iz francosčine je svojčas preložil Bourgetovo delo »Zmisl smrti« za Leonovo družbo. Imel je obsežno jezikovno znanje in je zlasti obvladal italijansko, angleščino in francosčino. Izreden talent je kazal že v gimnaziju, ki je bil vsekrog odličnjak. Bil je požrtvovalen duhovni pastir svojim gorjanskim župljanom. Bolehal je samo tri dni, nakar ga je smrt pokosila v 60. letu starosti.

u— Smrt 93-letne žene. Po kratki bolezni je v Ljubljani umrla g. Apolonija Dimčeva v visoki starosti 93 let. Pogreb blage pokojnice bo danes, v četrtek ob pol 5. popoldne iz kapele sv. Marije na Žalah na pokopališču k Sv. Križu. Blagi gospe topel spomin, hudo prizadeti rodbini pa naše iskreno sožalje!

u— Za mestne reveže. Mearski mojster g. Franc Zajc je poklonil 100 lir za mestne reveže v spomin Jerice Zemljanove.

u— V počastitve spomina g. Mirana Marna, ki je 17. t. m. pri reševanju svojih tovarišev žrtvoval svoje mlado življenje, je g. Franc Miklič podaril 500 lir za mestne reveže. Mestno županstvo izreka darovalcu najtoplejšo zahvalo. Počastite rajne z dobrimi deli!

u— Sadjarska in vrtinarska podružnica Ljubljana I priridi v petek dne 28. t. m. ob 17. uri v učilnici Gostliškega doma, Privoz 11 (na Prulah), predavanje o uspešnem sušenju zelenjave in sadja v malem gospodinjstvu s praktičnim predvajanjem in navodili za pravilno uporabo posušene zelenjave. Predaval bo g. Ernest Krulej. Člani in gostje vabljeni.

u— Mezga iz buč z majhno količino sladkorja. V torek smo objavili ta recept, ki ga je pa skvarila majhna tiskovna napaka tekaja v začetku. Namesto 4 kg olupljenih buč je bilo namreč tiskano 4 dkg. Ker se naše gospodinje zelo zanimajo za ta ceni, a jako primerni recept, ga v naslednjem vnovič objavljamo: štiri kg olupljenih buč razrežemo na kose in očistimo od koščic. Temu dodamo 1 kg neolupljenih razrezanih jabolk, ki jim odstranimo peške, 4 razrezane limone brez pešk in ¼ l vode in vse to skuhamo do mehkega. To mešanico pretlačimo skozi strojček za meso in damo v kozico skupno s 15 dkg sladkorja in kuhamo ob stalnem mešanju, da se zgosti. Potlej damo mezero v lončeno posodo in jo pokrijemo s pergamentom, ki smo ga pomočili v benzojevskislj natron. Lonec se zavežemo s pergamentom ali celofanom.

u— Ravnateljstvo drž. klas. gimnazije poziva vse dijake, ki niso bili ob koncu leta ocenjeni, naj se vsaj do 1. septembra prigrasijo ravnateljstvu, če nameravajo delati v septembru razredni izpit. Razpored izpitol bo razglašen okrog 10. septembra v veči uršulinske meščanske šole. — Ravnatelj

u— Sezname davčnih zavezancev bodo do vštete 8. septembra t. l. med običajnimi uradnimi urami razgrnjeni pri vrtarju na magistratu v pritličju hiše na Mestnem trgu št. 27, soba št. 2, za kometnje, tapetnike, obrtnike za predtiskanje, vezenje, paramente, pogrebne potrebščine,

usnarje, podobarje, rezbarje, pozlatarje, torbarje, sedlarje, krovce, steklarje, brusilce stekla pečarje, keramike, opekarne, vodnjakarje, kamnoseke, izdelovalce cementnih izdelkov in za zidarje, a do 9. septembra t. l. bodo med uradnimi urami tam razgrnjeni davčni sezname za ptelije, vezilje, strojno pletenje, akcidenčne tiskarne, litografe, fotografe, sobne slikarje, pleskarje, črkoslikarje in ličarje.

u— Večrajšnji živilski trg ni bil kdo ve kaj živahen — malo se pozna, da smo na koncu meseca Največ zanimanja med gospodinjami je bilo za paradiznjke. Kar so jih prodajalke pripeljale, so bili brz razprodani. Mnogo povpraševanja je bilo po zelju in kurmah. Precej je bilo naprodaj uvoženega zelja, ki pa je znatno dražje od domačega. Mnogo je bilo raznovrstne solate, nekaj rdeče pese, kolerabice, korenja, zelene, ohrovtja. Stroji fižol je bil na ponudbo samo uvožen. Na sadnem trgu je bilo dovolj raznega uvoženega sadja. Največ je bilo hrušk, precej pa je že tudi jabolk in prav lepega grozdja. Med domačim sadjem prevladujejo jabolka.

u— Večje množine drv je mestni preskrbovalni urad te dni nakazal trgovcem s kurivom, vendar naj se za kuruzi ne zglešajo pri trgovcih za drvja, ker je trgovcem ta drvja prepovedano oddajati potršnikom, dokler ne izidejo zadevna navodila. O pravem času bo javljeno, kdaj in kako bodo drvja razdeljena prebivalstvu.

u— Sprejemni izpiti za I. razred gimnazije. S 1. septembrom se začne nov tečaj, ki traja tik do izpita. Pouk iz vseh predmetov je temeljit. Prijavljanje dnevno od 9—12. Trgovski dom, pritličje, Gregorčičeva 27.

u— Na šoli Glasbene Matice ljubljanske so se vršili letos meseca julija in avgusta počitniški tečaji, katere je obiskovalo 167 gojencev. Del teh gojencev bo nastopil ob zaključku počitniškega tečaja v ponedeljek 31. t. m. ob 18. v mali filharmonični dvorani na javni produkciji. Nastopili bodo gojenci violine, klavirja in čela. Starše opozarjamo na to produkcijo, ob enem pa tudi, da se vrši vpisovanje v šolo Glasbene Matice za novo šolsko leto 1942/43. od 1.—4. septembra, dnevno od 9.—12. in od 15.—17. Vsa pojasnila daje pisarna Glasbene Matice.

u— Kup nesreč. Zadnji čas kronika pogostokrat bežaji nesreče, ki so v zvezi z različnimi sezonskimi opravki. Marjan Labernik, 7letni mizarjev sin, se je s srpom urezal v levo nogo. Emil Colja, 10letni dijak, je padel z drevesa in si zlomil desno nogo. Podobno nezgode je doživel 30letni delavec Kristjan Lovišček, ki se je pri padcu z drevesa poškodoval po glavi. Amalija Dečmanova, 4letna delavčeva hčerka z Ježice, je padla po stopnicah in si zlomila desno roko. Ivan Drnovšek, 15letni dijak, je padel in si zlomil desno roko. Marjan Golob, 16letni dijak, se je pri sekanju drv usekal v levo. Vsi ponesrečenci se zdravijo na kirurškem oddelku splošne bolnišnice.

Iz Novega mesta

u— Nov grob. V Smihelu pri Novem mestu je po težji bolezni preminula v visoki starosti 85 let g. Alojzija Pele pl. Tamerburg. Bila je poslednja svojega rodu in posebno starejši Novomeščani se se dobro spminjajo gospe, pri kateri so reže vedno našli široko odprte roke. Dobro poznana je bila tudi v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu, kjer je v višji družbi imela pred vojno prav važno vlogo. Ohranili ji bomo blag spomin!

u— Bukev ga je podrla. Na Slatniku je podiral v gozdu bukve 35letni drvar Janez Ogorelec iz Golobinjeva pri Mirni peči. Ko se je podirala velika bukva, pa je prepočasi odkočil in gosto vejevje ga je s tako silo pritiskilo ob tla, da mu je strlo prsni koš in levo nogo.

u— Gibanje prebivalstva. V juliju je bilo rojenih v novomeški ženski bolnišnici 21 otrok, od tega 13 fantov, 8 deklet, 1 par dvočkov in 2 mrtvorojena. Število rojenih v tem mesecu znatno prekaša število novorojenih v istem mesecu lanskega leta. V istem času je občinski anagrafski urad zaznamoval eno rojstvo, eno smrt in pet porok.

u— Na žerjavici se je opekeli. V Praprečah pri Uršnih selih je stopil na dvorišču na pravkar odloženo žerjavico 8letni sin posestnika Radivoj Štalter in se tako močno ožgal po stopalih, da so ga morali prepljati v novomeško bolnišnico.

u— Nesreče pri delu. V Velikem Orehku pri Stopičah je pomagala pri mlavčvi, 74 leta užitekarička Šega Marija. Naenkrat ji je spodrsnilo in si je pri padcu zlomila levoico. — V Kronovem se je pri košnji otave 21letni posestniški sin Franc Rihter tako nesrečno usekal s koso v nogo, da si je prerezal mišice. — V Sinjovcah pri Kostanjevici je padel s kozolca 28letni poljski delavec Jože Gabrijevič in si zlomil desno nogo.

Z Gorenjskega

Sočivje namesto močvirja. Gauleiter dr. Rainer je te dni obiskal Grabstajn, da se prepriča o letošnjem napredku kmetijske pridelave sočivja. V Grabstajnu je urejeno vzorno posestvo, na katerem se zgledejujo ostali kmetovalci. Krajevni kmetijski vodja je razkazal gauleiterju različne vrtove sočivja v grabstajnski občini. Kmet Kulterter pa ga je povedel na prostirane njive, kjer je svoj čas bil močvirje in grmičje. Grabstajnski kmetovalci so izpremenili vlažna tla v plodno zemljo.

Orkestrska šola z dijaškim domom se bo odprla 1. oktobra v št. Andražu v lavantinski dolini. Tu se bo šolal naraščaj za vojaške godbe, za godbe SS in za oddelke državne delovne službe. Izšolani pa se bodo tudi glasbeniki za civilne orkestre.

Iz Spodnje Štajerske

Službeni apel okrožnega vodstva v Maribor-mestu je bil skidan v Götzovo dvorano. Glavni poročevalec je bil nacionalno-politični referent Heilmattbunda dr. Carstajnen, ki je razpravljalo o zgodovini na Spodnjem Štajerskem. **Obisk na Posavju.** Gauleiter dr. Uiberreither se je v soboto pripeljal v brežiški okraj, da obišče naseljenca na Posavju. **Dva nova otroška vrta** so v teku julija odprli v celjskem okrožju. Tako je zdaj v celjskem okrožju 36 otroških vrtev, v katerih oskrbujejo 2029 otrok. Dnevno nahanjajo povprečno 1120 otrok. V teku julija je bilo v okviru zdravstvenega urada 28 materinskih posvetovanj, h katerim je prišlo 423 mater.

Romani DK

V oktobru prične v založbi Narodne tiskarne izhajati nova zbirka romanzov »Dobra knjiga«. Vsak mesec bo izšel po en roman v obsegu 200 do 300 strani in v okusni opremi. Knjige bodo obsegale dela iz domače in svetovne literature, ki so po svoji vsebini polna napetega dogajanja, a pri tem literarno visoko vredna.

Cena bo z ozirom na obseg in kakovost knjig izredno nizka, saj bo znašala samo 10 lir za knjigo. Naši naročniki pa si bodo mogli nabaviti odlične romane DK še ceneje: že za naročnino 8 lir za knjigo.

Do konca tega leta bodo izšli naslednji trije romani:

Mira Pucova: Tiha voda
Roman dveh usodno povezanih ljudi, ki se odigrava v okolju slovenskega rudniškega kraja v sedemdesetih letih preteklega stoletja.

Arnaldo Fraccaroli: Grofica Walewska
Roman Napoleonove ljubezni, v katerem se nam velika osebnost Napoleonaove ljubezni odkrije v povsem novi luči.

John Knittel: El Hakim
Delo avtorja znanega romana Via Mala, ki opisuje skrivnostno življenje bližnjega vzhoda, kjer se razvija pretresljiva usoda znamenitega egiptovskega zdravnika.

Nadaljnji program DK obsega naslednja dela:

- Jack London: Jerry z otokov;
- Luigi Pirandello: Eden, nobeden in sto tisoč;
- Trygve Gulbranssen: In večno pojo gozdovi;
- Mario Puccini: Prevara mesa;
- Louis Bromfield: Veliko deževje;
- Nora Loftis: Gospodar svoje usode;
- Davorin Ravljen: V džungli;
- Aubry: Cesarica Evgenija;
- Ardengo Soffici: Lemmonio Boreo, roman nenavadnega potepuha.

Romani DK se bodo lahko naročili tudi v boljši opremi in vezani v platno. Cena za te posebne izdobe bo za naše naročnike **samo 18 lir.**

Iz Hrvaške

Turizem na Ravni gori. Iz Varažдина poročajo, da je letos obisk Ravne gore izredno živahen. V gradnji je nova cesta do planinskega doma, za katero je odobren kredit 450.000.

Sprememba pravilnika Merkurjeve bolniške blagajne. Ministrstvo korporacij je odobrilo spremembe pravilnika biveše zasebno - nameštenske bolniške blagajne Merkur v Zagrebu. Spremembe so samo formalnega značaja.

Zapriseba rudarjev. V državnem rudniku v Mostaru je bilo slovesno zapriseženi Poglaviniku in državi 700 delavcev in nameštencev. Slovesnosti so prisostvovali odposlanci oblastev ter hrvaške, italijanske in nemške vojske.

Kozara — grob odmetnikov. V založbi knjigarne Velebit v Zagrebu izide te dni knjiga pod naslovom »Kozara — grob odmetnika«, v kateri Franjo Rubner popisuje borbe proti četnikom na Kozari in v okolici Prijedora. Knjigo, ki je napisana v reportažnem slogu, krasi 60 osnutkov.

Ženske — sprevednice na električni cestni železnici. Na električni cestni železnici v Sarajevu so se pojavile prve ženske — sprevednice, ki so hkratu prve sprevednice v Nezavisni državi.

Naše gledališče

DRAMA

Sobota, 29. avgusta: ob 17,30 Vdova Rošlinka. Izven. Znižane cene od 10 lir navzdol.

Nedelja, 30. avgusta: ob 14. Poročno darilo. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol; ob 17,30 Kralj na Betajnovi. Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.

Nesreče. 17letni Anton Hraš iz Maribora se je ponesrečil pri stružnici, ki mu je odrezala kazalce in mu tudi sicer poškodovala roko. S koleksom se je ponesrečila 30letna Ljudmila Zelenkova, ki si je v Mariboru zlomila obe nogi. 25letni Janez Podgoršek iz Studencev se je pri padcu hučo poškodoval po obrazu. Urejevalec vodnjakov Janez Lemer iz Šmarjete na Dravskem polju pa si je pri gašenju apna nevarno poškodoval oči.

Radio Ljubljana

CETRETEK, 27. AVUGUSTA 1942-XX.

7.30: Lahka glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenski. 12.45: Opera glasba. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. 13.25: Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.: Poročila v italijanski. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Štjanec — Simfonična glasba. 14.45: Poročila v slovenski. 17.15: Koncert pianističnega dua Bizjak-Krašovec. 17.45: Pisana glasba. 19.30: Poročila v slovenski. 19.45: Valček. 20.: Napoved časa — Poročila v italijanski. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.30: Vojaške pesmi. 20.45: Koncert Tria Šlajs-Burger-Lipovšek. 21.15: Koncert Komornega zbora. 21.45: Trio Emona. 22.25: Orkester vodi dirigent Segurini. 22.45: Poročila v italijanski.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

POZNALNA GA JE

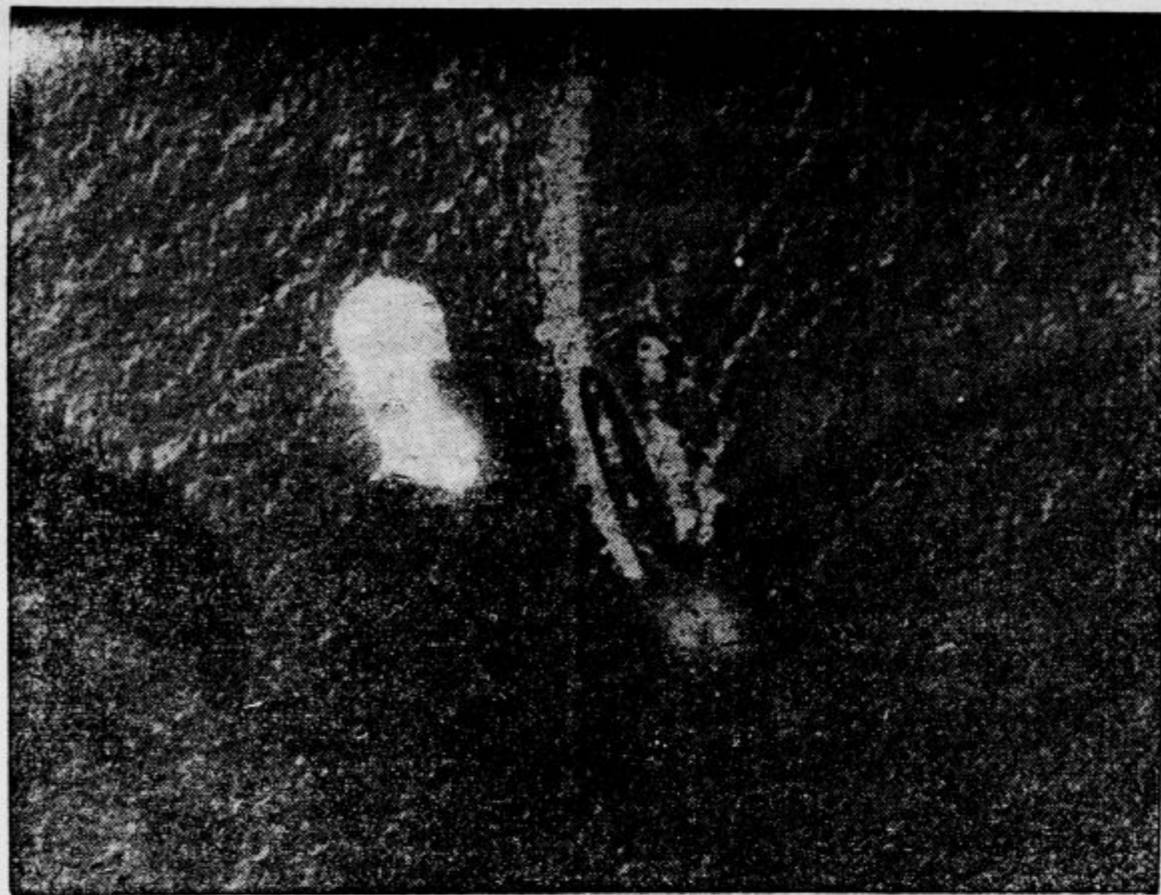
Gospa Dretova ni mogla spati. Nekaj časa se je vsako noč po petikrat zbudila in potem ni mogla dolgo prilekati spanca. Naspodel je šla k zdravniku, ki je predpisal uspavalne praške. Potem je res vse noči spala, in sicer tako trdno, da ni silajala moža, ki je prihajal pozno, jako pozno domov. Ker pa se ni marala na praške preveč navaditi, jih je za nekaj dni opustila. Toda spet ni mogla zaspati. Drugo jutro ji je rekel mož:

— Mica, vzemi spet prašek. Sree me boli, ko vidim, da ne najdeš ponoči mira. Toda gospa Dretova je poznala svojega moža. Dobro je vedela, da ima spet svojo partijo takora in da bi se rad vrnil domov pozneje kakor drugo noč, spala bi pa le rada. Zato je rekla:

— Da, vzel bom prašek, toda hišnega ključa ti ne bom dala!

Tudi uredništva dnevnikov in revij naj bi odklanjala gobeždanje takih »vseznalov«.

A. E. st.



Navi nemlehe affondate nel Mediterraneo da unità subacquee della Regia Marina Italiana — V Sredozemskem morju po podmornicah Italijanske Kraljeve mornarice potopljene sovražne ladje

SPORT

Iz sportne diplomacije

Sklican je sestanek za ustanovitev evropske sportne federacije... Kratka vest iz Berlina napoveduje nov korak k ureditvi mednarodnih sportnih odnošajev in ustanovitvi vrhovnega mednarodnega foruma...

Propagandistična važnost mladinskega plavanja

Nedvomno je, da ne bo mogoče imeti nikoli najboljših sportnikov, če se že mladina ne navdi nekaj senzacionalnega v pogledu novosti in časov... Od prireditve, ki bo v soboto 29. t. m. v Ilirijanskem kopališču, si ne obljublamo...

Novi predsednik italijanske nogometne federacije nar. svetnik Luigi Ridolfi, ki je vodil v nedeljo italijansko atletsko reprezentanco na mednarodnem mitingu v Curihu...

Sigurni smo, da bodo vsa ljubljanska sportna društva sprejela z navdušenjem njim naslovljeno povabilo in da bo na tekmovanje prihitela številna mladina... Odbor je odločil — tudi zato, da privoli izrečni prošnji in mnenju strokovnjakov...

Razdelitev na kategorije po starosti bo dala tekmovalcem enake pogoje v pogledu fizičnih sposobnosti... Opozarjamo, da se je k tekmam mogoče prijaviti vse dneve pri vstopu v kopališče...

Tajnik dr. Schriker je v tem razgovoru z veseljem naglasil, da njegova federacija kljub raznim težavam in omejitvam posluje v polnem obsegu... Najbolj znani sportniki na švedskem

Inserirajte v »Jutru«!

OTOK BISEROV

Sredi tega velikega zatišja so ponesrečenci začuli nepozaben glas; ne toliko glas kot globoko, skoraj zvonko drhtenje, takisto kakor drhti kozarec, ako z mokrim prstom drgneš po njem... Floyd je začutil, kako se je Izabela v živalskem strahu stisnila k njemu...

Daleč tam onkraj lagune so bila sadna drevesa podrti, le palme okrog njih se niso lomile, čeprav so se upogibale kakor biči... Kolikor dalj je uhajal čas, toliko više so se dvigali valovi; veter pa je med tem izgubljal moč... Proti večeru so valovi pljuskali po vsem skalnem robu okrog razbitine...

Je — ki naj bi pokazal, kateri izmed švedskih sportnikov ali sportnih panog sploh je najbolj znana med širokimi plastmi. Izid tega razpisa je prinesel nekatere presenetljive ugotovitve, ne samo za švede same, temveč tudi za vse ostale sportnike in njihove prijatelje.

Prvo mesto in največ glasov je dobil pri tem glasovanju daleč pred vsemi ostalimi znani tekač na srednje proge Gundar Hägg, ki je prav pred kratkim dosegel že peti svetovni rekord v teku zadnjih dveh mesecev... V nekaj vrstah

Na Vrbskem jezero so imeli vse pretekli teden velik sportni spored, predvsem v tenisu, zaključili pa so ga z velikim plavalnim mitingom v Porečah... Boljšo služkinjo

Služkinja za letnini spričevala, — prida in poštena, ki zna kuhati in vsa gospodinjstva dela sprejema... Dekle srednjih let, prido in pošteno, večje nekoliko kuhne, želi službo pri ml. družini...

Prodam Strešno lepenko domačega izdelka, vse debelosti, dobavljiva Jos. R. Puh, Ljubljana, Gradaška ulica 22, telefon 25-13

Rabljeno spalnico lepo samsko opravilo, posamezne omare, postelje, otomane, predsonno in špansko steno, otroško mizico, otroški tricikel, sportni vozček, gramofon... Prodam Stanovanje

Enosobno stanovanje s kabinetom zamenjaj za drugo, kje v Trnovem... Lep kompleks približno 4200 m², zmožen za parcelacijo...

Otroški vozček avto model, globok, šivan, skoraj nov, prodam... Otroške čevlje nove, št. 21, 23, 24 prodam...

Prosvrsto blago za možsko obleko s podlago ter damske drsnele čevlje s pritrjenimi drsalniki št. 37 prodam... Wertheim blagajno veliko, dobro ohranjeno...

Mali oglasi

Advertisement section containing various classified ads such as 'Službo dobi', 'Heraklitne plošče', 'Sobo odda', 'Otroški vozček', 'Kupim', 'Krojaške odpadke', 'Gramofon in plošče', 'Avto, moto', 'Izredna prilika!', 'Pohištvo', 'Krasna samska soba', 'Lokali', 'Industrijski prostori', 'Posest', 'Lep kompleks', 'Stanovanje', 'Enosobno stanovanje', 'Ogromna večina oglaševalcev se obrača na JUTROV oglasni oddelek', 'SAPOFOL', 'Dimic Apolonija', 'Zapustila nas je za vedno naša ljubljena mati, babica, prababica in tašča, gospa', 'Kupujem sadje vsakovratno: namizno za kuhvanje, za žganje-kuho itd. Ponudbe na ogled. Jutra pod šifro »Pridem na dom«.